

Erasmus+

"Traditional Arts and Crafts
to Keep away Early Drop - out"

PROJECT CODE 2018-1-EL01-KA201-047659

**"ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ
ΞΑΝΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ
ΤΕΧΝΕΣ "**

**ΜΕΡΟΣ Α Πρόωρη Εγκατάλειψη από την
Εκπαίδευση και την Κατάρτιση**

Directorate of Secondary Education in the Dodecanese, Greece
Secondary School of Gennadi Rodou, Greece
V.E.M. SRLS, ITALY

March 2020

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

CC0 1.0 Παγκόσμια (CC0 1.0) Εκχώρηση ως Κοινό Κτήμα

Μπορείς να αντιγράψεις, διανέμεις, και παρουσιάζεις το έργο ακόμη και αν πρόκειται για εμπορικές χρήσεις, χωρίς να λαμβάνεις άδεια.

Περισσότερες πληροφορίες <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>

Αποποίηση ευθύνης

"Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή του εντύπου δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντανάκλα τις απόψεις μόνον των δημιουργών, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτό"

T.A.C.K.E.D.

“Traditional Arts and Crafts to Keep away Early Drop-out”.

Project code: 2018-1-EL01-KA201-047659

Το σχέδιο “Traditional Arts and Crafts to Keep away Early Drop-out” εξετάζει το φαινόμενο της πρόωρης εγκατάλειψης το σχολείου σε συνδυασμό με τον ρόλο των Παραδοσιακών Τεχνών.

Η ιστορία αναβίωσης κάθε παραδοσιακής τέχνης, υλικού, τεχνουργήματος ή εργαλείου, ξεκίνησε μέσα από το πάθος αφοσιωμένων ατόμων και κοινοτήτων. Για να συνεχιστεί η πολιτιστική κληρονομιά των παραδοσιακών τεχνών, είναι σημαντικό να διατηρηθούν τα ποιοτικά υλικά και εργαλεία που είναι απαραίτητα για την συνέχιση της παράδοσης αλλά και για την υποστήριξη της επόμενης γενιάς τεχνιτών.

Το σχέδιο στοχεύει να αξιοποιήσει τις παραδοσιακές τέχνες ως μία εναλλακτική επαγγελματική δραστηριότητα που θα περιορίσει την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου.

Τα κύρια αποτελέσματα του έργου είναι:

1. Οδηγός «Rediscovering the Lost Crafts» (Ανακαλύπτοντας ξανά τις ξεχασμένες παραδοσιακές τέχνες) με εκπαιδευτικές προτάσεις για την καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας, της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και της μαθητικής διαρροής
2. Ένα σύντομο βίντεο για τις παραδοσιακές τέχνες

Ιστοσελίδα του σχεδίου <http://tackederasmus.eu>

Το παρόν έντυπο είναι το ΜΕΡΟΣ Α του οδηγού “Rediscovering the Lost Crafts” και παρουσιάζει έρευνες για την Πρόωρη Εγκατάλειψη από την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση, στατιστικά από την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ουγγαρία, προτάσεις εκπαιδευτικών και καλές πρακτικές

Περιεχόμενα

- 5 1. ISCED Διεθνές Πρότυπο Κατηγοριοποίησης της Εκπαίδευσης (ISCED 2011)
- 7 2. Σύγκριση ελληνικού, ιταλικού και ουγγρικού εκπαιδευτικού συστήματος
- 11 3. Εθνικά δελτία πληροφοριών σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου
- 17 4. Ορισμοί της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο
- 19 5. Παράγοντες που σχετίζονται με την πρόωρη εγκατάλειψη
- 21 6. Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση
- 22 7. Δράσεις σε εθνικό επίπεδο
- 23 8. Παράγοντες κατά της πρόωρης εγκατάλειψης από την εκπαίδευση και την κατάρτιση
- 26 9. Το σχολικό περιβάλλον ως παράγοντας συμβολής στην πρόωρη εγκατάλειψη
- 29 10. Ποιοτική εκπαίδευση και σχολική επιτυχία
- 30 11. Αποτυχία στο σχολείο

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- 31 12. Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο στην ΕΕ και στις περιφέρειες
- 35 13. Στατιστικά για τις χώρες και τις περιφέρειες εταίρους σε σχέση με το φύλο, τη χώρα γέννησης, την αστικοποίηση
- 39 14. Δείκτες σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη από το σχολείο

Καλές πρακτικές και προτάσεις

- 42 15. Συστάσεις για την πρόωρη εγκατάλειψη (σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο)
- 46 16. Μέτρα κατά της πρόωρης εγκατάλειψης (σε εθνικό και σχολικό επίπεδο)
- 59 17. Βέλτιστες πρακτικές από συνεργαζόμενα σχολεία και χώρες του σχεδίου
- 63 18. Οι ιδέες μας
- 67 Πηγές

1. ISCED

ISCED

Διεθνές Πρότυπο Κατηγοριοποίησης της Εκπαίδευσης (2011)

International Standard Classification of Education (2011)

Το σύστημα κατηγοριοποίησης δημιουργήθηκε για να διευκολύνει τις συγκρίσεις των στατιστικών και δεικτών της εκπαίδευσης από χώρα σε χώρα πάνω σε μια βάση ομοιομορφων και διεθνώς συμφωνημένων ορισμών. Η κάλυψη του ISCED εκτείνεται σε όλες τις οργανωμένες και συνεχείς μαθησιακές ευκαιρίες για παιδιά, νέους και ενήλικες, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ανεξαρτήτως των ιδρυμάτων ή των οργανισμών που τις παρέχουν ή τη μορφή στην οποία παραδίδονται.

ISCED 0 : Προσχολική εκπαίδευση

Η προσχολική εκπαίδευση ορίζεται ως το αρχικό στάδιο της οργανωμένης διδασκαλίας. Είναι βασισμένη σε σχολεία ή σε κέντρα και είναι σχεδιασμένη για παιδιά ηλικίας 3 ετών και άνω.

ISCED 1 : Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Αυτή η βαθμίδα ξεκινά μεταξύ της ηλικίας των 5 και 7 ετών, είναι υποχρεωτική σε όλες τις χώρες και γενικά διαρκεί από 4 ως 6 έτη.

ISCED 2 : Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Συνεχίζει τα βασικά προγράμματα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και η διδασκαλία είναι περισσότερο εστιασμένη σε επιμέρους μαθήματα. Συνήθως, η ολοκλήρωση αυτής της βαθμίδας συμπίπτει με την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

ISCED 3 : Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Αυτή η βαθμίδα γενικά ξεκινά με το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η ηλικία εισόδου είναι συνήθως τα 15 ή 16 έτη. Τα προαπαιτούμενα εισόδου συνήθως περιλαμβάνουν την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αλλά συχνά ορίζονται και άλλα κατώτατα όρια πιστοποιήσεων. Η διδασκαλία είναι συνήθως περισσότερο προσανατολισμένη σε επιμέρους μαθήματα σε σχέση με το επίπεδο ISCED 2. Η τυπική διάρκεια του επιπέδου ISCED 3 κυμαίνεται από δύο ως πέντε έτη.

ISCED 4 : Μεταδευτεροβάθμια μη-τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αυτά τα προγράμματα υπερκαλύπτουν τα όρια μεταξύ της ανώτερης δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Χρησιμοποιούν για τη διεύρυνση της γνώσης των αποφοίτων της βαθμίδας ISCED 3. Τυπικά παραδείγματα είναι προγράμματα σχεδιασμένα

για την προετοιμασία μαθητών για σπουδές επιπέδου 5, ή προγράμματα σχεδιασμένα για την προετοιμασία μαθητών για άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

ISCED 5 : Τριτοβάθμια εκπαίδευση (πρώτο στάδιο)

Η εισαγωγή σε αυτά τα προγράμματα συνήθως απαιτεί την επιτυχή ολοκλήρωση των επιπέδων ISCED 3 και 4. Αυτό το επίπεδο περιλαμβάνει τριτοβάθμια προγράμματα με ακαδημαϊκό προσανατολισμό (τύπου Α) που έχουν γενικά θεωρητική βάση και τριτοβάθμια προγράμματα με επαγγελματικό προσανατολισμό (τύπου Β) που είναι συνήθως πιο σύντομης διάρκειας από τα προγράμματα τύπου Α και προσαρμοσμένα/ σχεδιασμένα για πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

ISCED 6: Πτυχίο Bachelor's, Προπτυχιακό δίπλωμα ή αντίστοιχο

Προγράμματα που στοχεύουν στην απόκτηση μεσαίου επιπέδου ακαδημαϊκής ή/και επαγγελματικής γνώσης, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που οδηγούν σε ένα πρώτο πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή αντίστοιχο ακαδημαϊκό προσόν.

ISCED 7: Πτυχίο Master's, Μεταπτυχιακό δίπλωμα ή αντίστοιχο

Προγράμματα που στοχεύουν στην απόκτηση ανωτέρου επιπέδου ακαδημαϊκής ή/και επαγγελματικής γνώσης, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που οδηγούν σε ένα δεύτερο πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή αντίστοιχο ακαδημαϊκό προσόν.

ISCED 8: Πτυχίο Doctoral, Διδακτορικό δίπλωμα ή αντίστοιχο

Προγράμματα που στοχεύουν στην απόκτηση ανωτέρου επιπέδου ερευνητικών προσόντων, που συνήθως οδηγούν στην υποβολή και υποστήριξη διδακτορικής διατριβής για δημοσίευση που στηρίζεται σε πρωτότυπα ερευνητικά δεδομένα.

Τα σχολεία που παρέχουν Γενική ή Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα ανήκουν στην κατηγορία ISCED 3: Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και οι ηλικίες των μαθητών είναι 15 ως 18 ετών

2. Σύγκριση ελληνικού, ιταλικού και ουγγρικού εκπαιδευτικού συστήματος

Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών:

Γυμνάσιο

Ο πρώτος είναι υποχρεωτικός και αντιστοιχεί στο Γυμνάσιο:

- Διαρκεί 3 έτη
- Παρέχει γενική παιδεία
- Καλύπτει ηλικίες 12-15
- Είναι προαπαιτούμενο για την εγγραφή στα Γενικά Λύκεια και τα Επαγγελματικά Λύκεια

Εσπερινά Γυμνάσια λειτουργούν παράλληλα με τα ημερήσια, στα οποία η παρακολούθηση αρχίζει από την ηλικία των 14.

Λύκειο

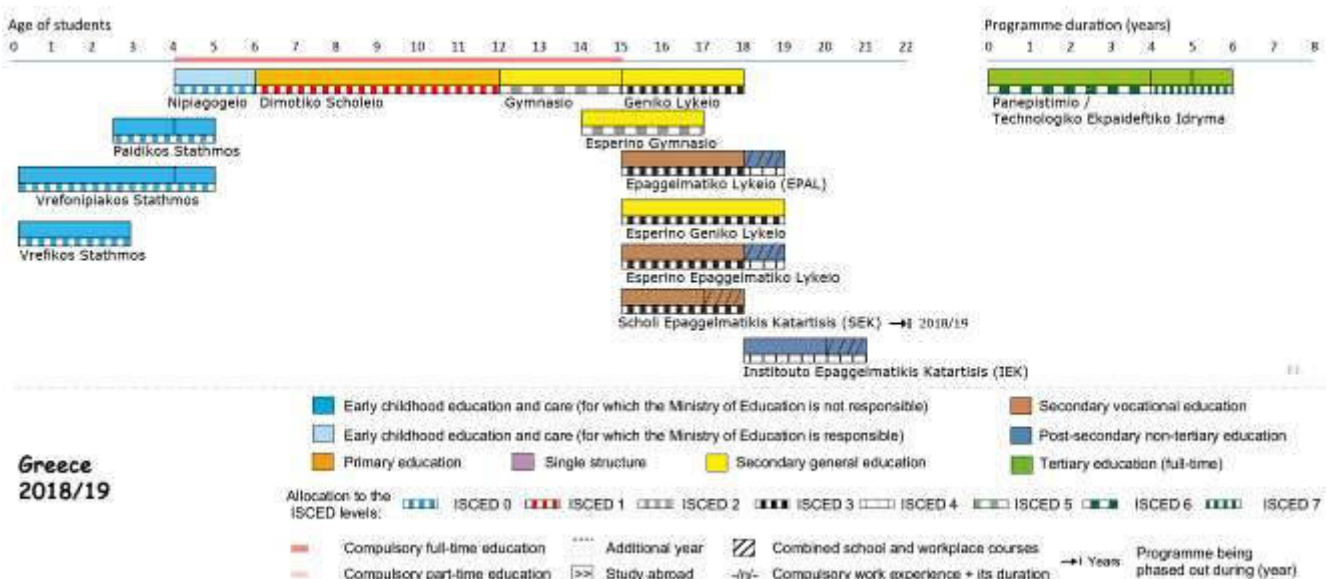
Ο δεύτερος κύκλος σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι μη υποχρεωτικού χαρακτήρα και περιλαμβάνει τα Γενικά Λύκεια και τα Επαγγελματικά Λύκεια.

- Διαρκεί τρία έτη
- Οι μαθητές εγγράφονται στο 15 έτος της ηλικίας τους
- Πιο συγκεκριμένα, η γενική μη-υποχρεωτική εκπαίδευση διακρίνεται στο:
  1. Γενικό Λύκειο. Είναι ένα τριετές πρόγραμμα που περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα προσανατολισμού
  2. Επαγγελματικό Λύκειο. Το Επαγγελματικό Λύκειο προσφέρει δύο κύκλους σπουδών:
    - i. Τον δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών

Τον μετα-δευτεροβάθμιο (προαιρετικό) κύκλο σπουδών, την "τάξη μαθητείας".

Παράλληλα με τα ημερήσια, λειτουργούν:

1. Εσπερινά Γενικά Λύκεια

Μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ι. Το **Επαγγελματικό Λύκειο** προσφέρει και μετα-δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών, την «**Τάξη Μαθητείας**». Η φοίτηση είναι προαιρετική, ενώ εγγράφονται σε αυτήν, οι κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών του ΕΠΑΛ

Κύριο φορέα παροχής **μετα-δευτεροβάθμιας μη ανώτατης εκπαίδευσης** αποτελούν τα **Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)**. Λειτουργούν στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης και μπορούν να οδηγήσουν στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο.

Τέλος, τα **Κολλέγια** είναι πάροχοι υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αποτελούν ιδιωτικούς φορείς. Τα πτυχία, οι τίτλοι, οι βεβαιώσεις, τα πιστοποιητικά σπουδών και οποιασδήποτε ονομασίας βεβαίωση που χορηγούν αυτά, δύνανται της αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας τίτλων ανώτατης εκπαίδευσης του ελληνικού συστήματος τυπικής εκπαίδευσης.

Ιταλικό εκπαιδευτικό σύστημα

Πρώτος κύκλος εκπαίδευσης

Ο πρώτος κύκλος εκπαίδευσης είναι υποχρεωτικός και αποτελείται από πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση (*scuola primaria*) ξεκινά από την ηλικία των 6 ετών και διαρκεί 5 χρόνια.

Η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (*scuolasecondaria di I grado*) αρχίζει από την ηλικία των 11 ετών και διαρκεί 3 χρόνια.

Μέσα στον πρώτο κύκλο, οι μαθητές περνούν από το ένα επίπεδο στο επόμενο χωρίς εξετάσεις. Στο τέλος του πρώτου κύκλου εκπαίδευσης, οι σπουδαστές που περνούν την τελική εξέταση προχωρούν άμεσα στο δεύτερο κύκλο εκπαίδευσης, εκ των οποίων τα δύο πρώτα χρόνια είναι υποχρεωτικά.

Δεύτερος κύκλος εκπαίδευσης

Ο δεύτερος κύκλος εκπαίδευσης ξεκινά από την ηλικία των 14 ετών και προσφέρει δύο διαφορετικές διαδρομές:

- η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- το περιφερειακό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης (IFP).

Τα πρώτα δύο χρόνια του δεύτερου κύκλου εκπαίδευσης είναι υποχρεωτικά.

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (*scuolasecondaria di II grado*) προσφέρει τόσο γενικά (*liceo*) όσο και επαγγελματικά προγράμματα. Τα μαθήματα διαρκούν 5 χρόνια. Στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές που περνούν επιτυχώς τις τελικές εξετάσεις, λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό που τους δίνει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το περιφερειακό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης (IFP) προσφέρει τριετή ή τετραετή μαθήματα που οργανώνονται από διαπιστευμένους οργανισμούς κατάρτισης ή από σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο τέλος των μαθημάτων, οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν πτυχίο που τους παρέχει πρόσβαση σε δευτεροβάθμια περιφερειακά επαγγελματικά μαθήματα ή, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σε μαθήματα μικρού κύκλου σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

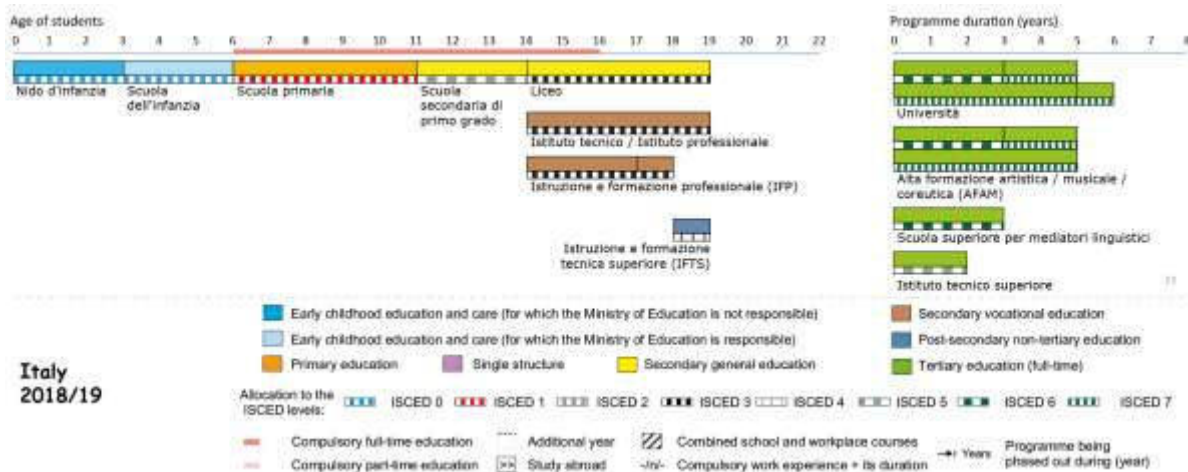

Μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση

Το μεταδευτεροβάθμιο μη τριτοβάθμιο επίπεδο, προσφέρει μαθήματα στο πλαίσιο του συστήματος τριτοβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (IFTS) και στο πλαίσιο του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης που διαχειρίζονται οι περιφέρειες.

Το ανώτερο τεχνικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης (IFTS) στοχεύει κυρίως στην ανάπτυξη επαγγελματικών ειδικεύσεων σε μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα, τα μαθήματα εστιάζονται στην οργάνωση των υπηρεσιών, των τοπικών φορέων και των παραγωγικών τομέων που υφίστανται βαθιές τεχνολογικές καινοτομίες λόγω της παγκοσμιοποίησης των αγορών. Οργανώνονται σύμφωνα με τις προτεραιότητες που υποδεικνύονται από τον οικονομικό σχεδιασμό σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι περιφέρειες οργανώνουν μαθήματα σύντομης επαγγελματικής κατάρτισης (400-800 ώρες) που απευθύνονται σε όσους κατέχουν τίτλο σπουδών είτε στο περιφερειακό είτε στο κρατικό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης. Τα μαθήματα αυτά ονομάζονται επίσης «δεύτερου επιπέδου» μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης. Οργανώνονται με κονδύλια που προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και αποσκοπούν στην απόκτηση θεωρητικών, τεχνικών και διοικητικών δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου, επίσης μέσω πρακτικής εργασίας για την κάλυψη των επαγγελματικών αναγκών συγκεκριμένων τομέων.

Ουγγρικό εκπαιδευτικό σύστημα

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

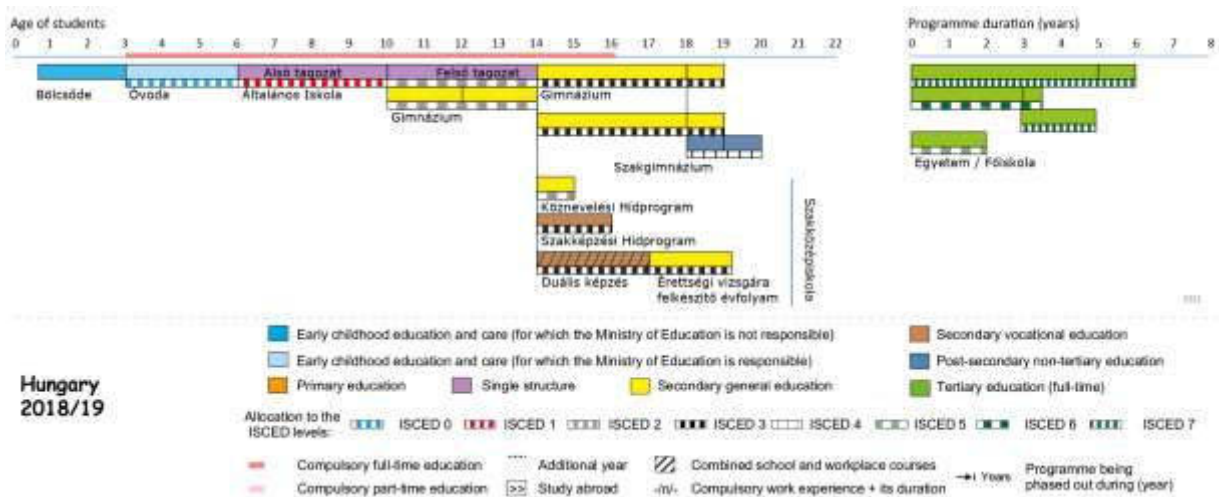
Η πρωτοβάθμια και η κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 1, 2) οργανώνεται ως σύστημα ενιαίας δομής σε βασικά σχολεία 8 βαθμίδων (συνήθως για μαθητές ηλικίας 6-14 ετών).

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 3, συνήθως για μαθητές ηλικίας 14-18 ετών, συνήθως καλύπτει τις βαθμίδες 9-12) παρέχεται από τα γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (gimnázium), τα σχολεία επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (szakgimnázium) ή τις επαγγελματικές σχολές (szakközépiskola) ή την επαγγελματική σχολή ειδικής εκπαίδευσης (szakiskola). Ωστόσο, τα γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν επίσης τη δυνατότητα να προσφέρουν μεγαλύτερα προγράμματα που αρχίζουν νωρίτερα (από τη βαθμίδα 5 ή 7).

Τα γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρέχουν γενική εκπαίδευση και προετοιμάζουν για την αποχώρηση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι δευτεροβάθμιες επαγγελματικές σχολές παρέχουν γενική και προεπαγγελματική εκπαίδευση και προσφέρουν επαγ-

γελματικά μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια προγράμματα (ISCED 4). Οι επαγγελματικές σχολές παρέχουν γενική, προεπαγγελματική και επαγγελματική εκπαίδευση και μπορούν επίσης να παρέχουν ολοκλήρωση της κατώτερης δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης για όσους δεν έχουν ολοκληρώσει τη βασική εκπαίδευση. Οι σπουδαστές μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους για να πάρουν πιστοποιητικό εξετάσεων ανώτερης δευτεροβάθμιας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μετά την ολοκλήρωση του επαγγελματικού τους προγράμματος.

Με παράδοση άνω των 50 ετών, η ανώτερη **δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 3) συνήθως ξεκινά από τη βαθμίδα 9 στην Ουγγαρία μετά την ολοκλήρωση** του εκπαιδευτικής βαθμίδας 8 (π.χ. πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ISCED 1 και 2). Η Ουγγαρία διατήρησε τα τρία κύρια προγράμματα της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: γενική δευτεροβάθμια, επαγγελματική δευτεροβάθμια και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Στα Προγράμματα Γέφυρας που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, οι σπουδαστές που ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σε γενικά δευτεροβάθμια ή επαγγελματικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έχουν επιτυχία στις απολυτήριες εξετάσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δικαιούνται να ζητήσουν την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Κοινά προβλήματα των εκπαιδευτικών συστημάτων της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Ουγγαρίας

Τα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ουγγαρία αντιμετωπίζουν παρόμοιες δυσκολίες σε σχέση με τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που επηρεάζουν την εκπαιδευτική πολιτική και την εφαρμογή της, όπως

- Η μείωση του μαθητικού πληθυσμού λόγω του ποσοστού γεννήσεων

- Τα απογοητευτικά αποτελέσματα της PISA

- Οι στατιστικές δείχνουν μια σταδιακή μείωση του ποσοστού των σπουδαστών που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση

3. Εθνικά δελτία πληροφοριών σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη

Ελλάδα

Ορισμός

Εκτός από τον ορισμό της Eurostat για την πρόωρη εγκατάλειψη, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων χρησιμοποιεί έναν άλλο ορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης: **ο μαθητής /τρια που δεν έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση**

Συλλογή δεδομένων σε εθνικό επίπεδο

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για την Eurostat, συγκεντρωτικά σε ανώτερο, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ένα νέο σύστημα καταγραφής δεδομένων, το «mySchool», λειτουργεί από το σχολικό έτος 2013/14 για όλα τα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Βασίζεται σε βάση δεδομένων και περιλαμβάνει πεδία που απαιτούνται για τη μέτρηση της πρόωρης εγκατάλειψης. Τα δεδομένα, τα οποία διατίθενται σε συγκεντρωτική μορφή σε ανώτερο, περιφερειακό, νομαρχιακό, τοπικό και σχολικό επίπεδο, συλλέγονται δύο φορές το μήνα και υποβάλλονται σε επεξεργασία δύο φορές το χρόνο από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). Τα δεδομένα δεν δημοσιοποιούνται προς το παρόν.

Στρατηγική, πολιτικές και μέτρα

1. Συνολική στρατηγική

Δεν υπάρχει ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης.

2. Πρόσφατες πολιτικές και μέτρα

Οι κυριότερες πολιτικές και μέτρα είναι:

- δημιουργία ζωνών εκπαιδευτικής προτεραιότητας σε περιοχές με χαμηλά ποσοστά σχολικής φοίτησης και υψηλό ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα, προκειμένου να στηρίξουν τους σπουδαστές που διατρέχουν κίνδυνο·
- θετικές διακρίσεις στα σχολεία με στόχο την καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και την πρόληψη της εγκατάλειψης των αλλοδαπών επαναπατρισμένων μαθητών και των Ρομά, καθώς και των μαθητών της μουσουλμανικής μειονότητας. Αυτό περιλαμβάνει την κατάρτιση και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών, τις παρεμβάσεις υποστήριξης στο σχολείο και το συντονισμό των σχολικών δικτύων. Επίσης, προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για τα προγράμματα σπουδών: σε περιοχές με υψηλή πυκνότητα πληθυσμού μεταναστών, επαναπατρισμένων ή Ρομά. Τα «διαπολιτισμικά σχολεία» προσαρμόζουν το πρόγραμμα σπουδών στις ειδικές εκπαιδευτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες των μαθητών, με βασική προτεραιότητα τη διδασκαλία της γλώσσας διδασκαλίας. Υπάρχουν επίσης «Σχολεία μειονοτήτων», δίγλωσσα ελληνοτουρκικά, λειτουργούν στη Θράκη, σε περιοχές με πληθυσμό της μουσουλμανικής μειονότητας·
- παροχές εισοδήματος είναι διαθέσιμες για οικογένειες με χαμηλό εισόδημα που έχουν παιδιά στην υποχρεωτική εκπαίδευση·

- εισαγωγή του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου με επιπλέον δραστηριότητες (μελέτη, τέχνες και πολιτιστικές δραστηριότητες, αγγλικά, δεύτερη ξένη γλώσσα και ΤΠΕ)·
- αύξηση της ευελιξίας των εκπαιδευτικών δομών, όπως τα ολοήμερα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία, τα Εσπερινά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η επαγγελματική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για να βοηθήσουν τους μαθητές στην εργασία που παρακολουθούν και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση για όσους δεν επιθυμούν να συνεχίσουν τη γενική εκπαίδευση·
- βελτίωση της ποιότητας και του κύρους της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προσφέροντας δύο κύκλους σπουδών: δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια (η λεγόμενη «τάξη μαθητείας»)·
- γλωσσική υποστήριξη των παιδιών με διαφορετική μητρική γλώσσα μέσω προγραμμάτων όπως «ODYSSEAS – Εκπαίδευση μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, ιστορία και πολιτισμό»·
- προσδιορισμός ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης και ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, ιδίως για σπουδαστές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες·
- δημιουργία του «Παρατηρητηρίου για την πρόληψη της σχολικής βίας και του εκφοβισμού».Ειδικά στοχευμένα μέτρα για τις ομάδες που κινδυνεύουν εστιάζοντας σε μαθητές από κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα, μετανάστες και μειονότητες/Ρομά.

3. Μαθητεία. Η μεταρρύθμιση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του 2013 (νόμος 4186/2013) εισήγαγε ένα νέο, προαιρετικό τέταρτο έτος επαγγελματικής κατάρτισης που πραγματοποιείται υπό μορφή μαθητείας. Αυτό το πρόσθετο έτος μαθητείας οδηγεί σε υψηλότερο επίπεδο ειδίκευσης το οποίο αναμένεται να είναι ελκυστικό τόσο για τους εργοδότες όσο και για τους μαθητές. Χρησιμοποιούνται επίσης οικονομικά κίνητρα για την ενθάρρυνση της συμμετοχής και της διατήρησης στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ).Για παράδειγμα, οι νέοι ηλικίας 18-25 ετών μπορούν να λάβουν οικονομική ενίσχυση για να παραμείνουν στην αρχική ΕΕΚ και οι άνεργοι και οι νέοι με χαμηλή ειδίκευση προσελκύνονται πάλι στη μάθηση μέσω οικονομικών κινήτρων για την εκμάθηση βασισμένων στην εργασία και άλλων μαθημάτων ΕΕΚ.

Διατομεακή συνεργασία

Η συνεργασία για την πρόωρη εγκατάλειψη αφορά τους τομείς της απασχόλησης, της νεολαίας, των κοινωνικών παροχών, της δικαιοσύνης και της υγείας.

Όσον αφορά τις διατομεακές συνεργασίες σε τοπικό/θεσμικό επίπεδο, συμμετέχουν επαγγελματίες (διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικοί, ειδικοί προσανατολισμού, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, καθώς και ειδικοί σε θέματα ομιλίας και γλώσσας)

Εκπαίδευση και επαγγελματικός προσανατολισμός

Η εκπαίδευση και ο επαγγελματικός προσανατολισμός θεωρούνται ρητά ως μέτρο πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης. Ο εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός αποτελεί μέρος του προγράμματος σπουδών της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως υποχρεωτικού μαθήματος

Ιταλία

Ορισμός

Εκτός από τον ορισμό της Eurostat για την πρόωρη εγκατάλειψη, χρησιμοποιείται επίσης η έννοια του «κινδύνου της εγκατάλειψης», δηλαδή οι μαθητές που εγκαταλείπουν τη σχολική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους και δεν παρέχουν καμία επίσημη επικοινωνία με το σχολείο.

Συλλογή δεδομένων σε εθνικό επίπεδο

Το Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (ISTAT) είναι υπεύθυνο για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για την Eurostat. Τα στοιχεία για τους μαθητές που διατρέχουν κίνδυνο εγκατάλειψης συλλέγονται σε συνεχή βάση μέσω του μητρώου μαθητών από τη στατιστική υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας, Πανεπιστημίου και Έρευνας (MIUR).

Τα στοιχεία αυτά αφορούν μαθητές σχολικής εκπαίδευσης. Διατίθεται κάθε χρόνο, αθροιστικά σε ανώτερο, περιφερειακό, τοπικό και θεσμικό επίπεδο. Εκπονείται συμφωνία μεταξύ του MIUR και της διάσκεψης κράτους/περιφέρειας για την ενσωμάτωση του εθνικού μητρώου σπουδαστών στα περιφερειακά μητρώα, τα οποία περιέχουν στοιχεία για την επαγγελματική εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη μαθητεία.

Στρατηγική, πολιτικές και μέτρα

1. Συνολική στρατηγική

Δεν υπάρχει ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης. Ωστόσο, το Υπουργείο Παιδείας εργάζεται επί του παρόντος για τη συγχώνευση σε ένα ενιαίο πλαίσιο όλων των διαρθρωτικών μέτρων που έχουν ήδη εφαρμοστεί για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης.

2. Πρόσφατες πολιτικές και μέτρα

Τα κυριότερα μέτρα και πολιτικές είναι:

- μια σειρά παρεμβάσεων και οικονομικών μέτρων που στοχεύουν στην καταπολέμηση της εγκατάλειψης, όπως η ολοκληρωμένη διδασκαλία στην υποχρεωτική εκπαίδευση σε περιοχές με υψηλότερο κίνδυνο εγκατάλειψης και η επέκταση του σχολικού χρονοδιαγράμματος για ομάδες μαθητών·
- υλοποίηση εξωσχολικών δραστηριοτήτων το απόγευμα (αθλητικές, πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες)·
- αύξηση της ευελιξίας του εκπαιδευτικού συστήματος μέσω της πλήρους ενσωμάτωσης και αναγνώρισης μη τυπικών και άτυπων οδών εντός του εκπαιδευτικού συστήματος·
- δημιουργία τοπικών δικτύων προσανατολισμού σε κάθε Περιφέρεια με στόχο την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, την προώθηση του προσανατολισμού της διά βίου μάθησης και τον εντοπισμό των αναγκών, με τη συμμετοχή των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν στον προσανατολισμό. Ανάπτυξη του μητρώου των σπουδαστών για την αναγνώριση των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα·
- αναδιοργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος ενηλίκων. Τα πρώην κέντρα και τα βραδινά μαθήματα θα συγχωνευθούν στα νέα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (CPIA) που παρέχουν στους νέους και στους ενήλικες εξατομικευμένες διαδρομές μάθησης για την απόκτηση προσόντων κατώτερης και ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα κέντρα θα προσφέρουν επίσης μαθήματα παιδείας και μαθήματα ιταλικής γλώσσας σε αλλοδαπούς ενήλικες.
- ενσωμάτωση των μαθημάτων σε ινστιτούτα κράτησης ανηλίκων και ενηλίκων. Ειδικά στοχευμένα μέτρα για τις ομάδες που κινδυνεύουν εστιάζονται σε μαθητές από κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα, μετανάστες και μειονοτικές/Ρωμαίες, καθώς και σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

ορισμένα περιφερειακά ευέλικτα αρχικά προγράμματα ΕΕΚ περιλαμβάνουν εργαστήρια που βασίζονται σε δεξιότητες και προσφέρουν πρόσθετες συμβουλευτικές και ψυχολογικές υπηρεσίες για τους σπουδαστές που διατρέχουν κίνδυνο·

ενθαρρύνεται η δημιουργία δικτύων σχολείων. Τα δίκτυα αυτά ενθαρρύνονται να αναλάβουν από κοινού δράσεις ΕΕΚ, προκειμένου να διευκολυνθεί μια συνολική προσέγγιση με λιγότερη αλληλεπικάλυψη·

Διατομεακή συνεργασία

Υπάρχει παράδοση συνεργασίας για την πρόωρη εγκατάλειψη μεταξύ των τομέων της πολιτικής απασχόλησης (Υπουργείο Εργασίας), της νεολαίας, της οικογένειας, της δικαιοσύνης και της υγείας. Στο Υπουργείο Παιδείας δημιουργήθηκε Φόρουμ για την καθοδήγηση διά βίου προς αποφυγή της πρόωρης εγκατάλειψης. Τα άλλα μέλη αυτού του Φόρουμ είναι το Υπουργείο Εργασίας, το Υπουργείο Υγείας, το συνέδριο κράτους/περιφέρειας, το Ινστιτούτο Επαγγελματικής Ανάπτυξης των Εργαζομένων (ISFOL), η Ιταλική Ένωση Κατασκευαστών (Confindustria), η Ένωση Εμπορικών Επιμελητηρίων (Unioncamere) και ορισμένοι εμπειρογνώμονες από πανεπιστήμια. Αυτό το φόρουμ συγχωνεύθηκε πρόσφατα σε μια διευθύνουσα επιτροπή, η οποία έχει θεσπίσει μηχανισμούς συντονισμού και συνεργασίας για τη διά βίου καθοδήγηση μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών. Όσον αφορά τις συμπράξεις πολλών υπηρεσιών σε τοπικό/θεσμικό επίπεδο, οι διευθυντές σχολείων και οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε καθιερωμένες συνεργασίες εταιρικής σχέσης, ενώ οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι θεραπευτές και οι ειδικοί σε θέματα ομιλίας και γλώσσας συνεργάζονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων.

Εκπαίδευση και επαγγελματικός προσανατολισμός

Η εκπαίδευση και ο επαγγελματικός προσανατολισμός θεωρούνται ρητά ως μέτρο πρόληψης, παρέμβασης και αποκατάστασης για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης. Η εκπαίδευση και ο επαγγελματικός προσανατολισμός ενσωματώνονται στα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια προγράμματα σπουδών ως διατομεακό θέμα. Οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών και ενημέρωσης στα σχολεία είναι υπεύθυνες για την παροχή προσανατολισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Εκπαίδευση και επαγγελματικός προσανατολισμός παρέχεται επίσης εκτός σχολείου στα κέντρα παροχής συμβουλών ή/και πληροφόρησης (π.χ.: Informagiornani), στα επαρχιακά κέντρα απασχόλησης, στα περιφερειακά κέντρα παροχής συμβουλών και πληροφόρησης, στα κέντρα προσανατολισμού των πανεπιστημίων και της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αντισταθμιστικά μέτρα περιλαμβάνουν καθοδήγηση και υποστήριξη σε όσους επιθυμούν να ενταχθούν εκ νέου στην εκπαίδευση. Τα τοπικά μέτρα παρέχονται από εκπαιδευτικούς στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, στα Επαρχιακά Κέντρα Εργασίας, στις ενώσεις και στους ιδιωτικούς οργανισμούς.

Ουγγαρία

Ορισμός

Η Ουγγαρία χρησιμοποιεί τον ορισμό της Eurostat για τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα.

Συλλογή δεδομένων σε εθνικό επίπεδο

Η Κεντρική Στατιστική Υπηρεσία της Ουγγαρίας είναι υπεύθυνη για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για την Eurostat. Αυτή η συλλογή δεδομένων συγκεντρώνεται σε ανώτατο και περιφερειακό επίπεδο και δημοσιοποιείται. Συμπληρωματικές πληροφορίες είναι διαθέσιμες σε ορισμένες έρευνες, όπως η έρευνα μαθημάτων για την Ουγγαρία.

Στρατηγική, πολιτικές και μέτρα

1. Συνολική στρατηγική

Το κυβερνητικό ψήφισμα 1603/2014 σχετικά με την έγκριση συνολικής στρατηγικής πρόωρης εγκατάλειψης δημοσιεύθηκε στις 4 Νοεμβρίου. Τα κύρια μέτρα της στρατηγικής αφορούν:

- ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- προώθηση της ολοκληρωμένης, χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα, ώστε να αποφεύγεται ο διαχωρισμός·
- καθιέρωση ευέλικτης εκπαιδευτικής οδού για την αντιστάθμιση του γεγονότος ότι η υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση θα μειωθεί από 18 στα 16 έτη. Έχουν προσδιορισθεί μέτρα παρέμβασης προκειμένου να διατηρηθεί η εκπαίδευση πέραν της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης·
- εισαγωγή καινοτόμου μεθοδολογίας, όπως εξατομικευμένες μέθοδοι διδασκαλίας, καθοδήγηση, ατομικά αναπτυξιακά σχέδια, σχέδια σταδιοδρομίας, συμμετοχή γονέων, υποτροφίες, καθώς και νομικές ρυθμίσεις και οικονομικά κίνητρα·
- βελτίωση των αποτελεσμάτων των σχολείων χαμηλής απόδοσης, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του σχολικού συστήματος και να βελτιωθεί η ισότητα στην εκπαίδευση·
- καθιέρωση συλλογής δεδομένων για την πρόωρη εγκατάλειψη και σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης που θα καλύπτει όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης στη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εκπαίδευση ειδικών αναγκών·

2. Πρόσφατες πολιτικές και μέτρα

Εκτός από τις πολιτικές και τα μέτρα που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο της στρατηγικής πρόωρης εγκατάλειψης:

η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα είναι υποχρεωτική για τα παιδιά ηλικίας 3-5 ετών από το Σεπτέμβριο του 2015.

από το Σεπτέμβριο του 2013, οι σχολικές ημέρες διαρκούν μέχρι τις 4 μ.μ., με διάφορες δραστηριότητες που παρέχονται μετά τα μαθήματα.

το «Πρόγραμμα Γέφυρα» εισήχθη το 2013 στις επαγγελματικές σχολές της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης:

Γέφυρα 1: για τους μαθητές μέχρι το τέλος της ηλικίας υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης (16), οι οποίοι ολοκλήρωσαν τη βασική εκπαίδευση, αλλά δεν έγιναν δεκτοί σε ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα αυτό τους παρέχει τις βασικές δεξιότητες και ικανότητες που είναι απαραίτητες για τη συνέχιση των σπουδών τους·

Γέφυρα 2: για μαθητές μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής σχολικής ηλικίας (16), οι οποίοι δεν ολοκλήρωσαν τη βασική εκπαίδευση, αλλά τουλάχιστον έξι τάξεις της βα-

σικής εκπαίδευσης έως την ηλικία των 15 ετών. Το πρόγραμμα αυτό προετοιμάζει τους μαθητές για επαγγελματική κατάρτιση αυξάνοντας τα κίνητρα για μάθηση και αναπτύσσοντας τις απαραίτητες δεξιότητες για ένα επάγγελμα. Μετά την ολοκλήρωση, οι μαθητές λαμβάνουν πιστοποιητικό που αποδεικνύει την ολοκλήρωση της βασικής εκπαίδευσης, αν περάσουν στις επαγγελματικές εξετάσεις, οι μαθητές λαμβάνουν επίσης πιστοποιητικό μερικής επαγγελματικής ειδίκευσης. Ειδικά στοχευμένα μέτρα για τις ομάδες που κινδυνεύουν εστιάζονται σε σπουδαστές που προέρχονται από κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα και μειονοτικά/Ρομά.

3. Προγράμματα καθοδήγησης και υποτροφιών, περιλαμβάνουν συγκεκριμένα τμήματα ΕΕΚ και το νέο «Πρόγραμμα Γέφυρας» (βλ. παραπάνω) είναι διαθέσιμα σε 86 σχολεία ΕΕΚ. Τα μαθήματα κατάρτισης των καθηγητών της ΕΕΚ άρχισαν να περιλαμβάνουν ενότητες σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη και τις ευάλωτες ομάδες.

Διατομεακή συνεργασία

Οι τομείς της απασχόλησης, των κοινωνικών υποθέσεων (συμπεριλαμβανομένων των νέων και της οικογένειας), της υγείας, της δημόσιας διοίκησης και των εσωτερικών υποθέσεων συμμετέχουν στη συνεργασία για την πρόωρη εγκατάλειψη. Οι διατομεακές συνεργασίες σε τοπικό/θεσμικό επίπεδο περιλαμβάνουν επαγγελματίες όπως οι διευθυντές σχολείων, οι εκπαιδευτικοί, οι ψυχολόγοι και οι νοσοκόμες.

Εκπαίδευση και επαγγελματικός προσανατολισμός

Η εκπαίδευση και ο επαγγελματικός προσανατολισμός δεν θεωρούνται ρητά ως μέτρο πρόληψης και παρέμβασης για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης, αλλά ως μέτρο αποκατάστασης. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός είναι ένα διατομεακό θέμα σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Στην ανώτερη γενική εκπαίδευση, μπορεί να διδάσκεται ως προαιρετικό ξεχωριστό μάθημα. Οι σχολικές συμβουλευτικές υπηρεσίες είναι διαθέσιμες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Όσον αφορά τους εξωτερικούς παρόχους, οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης παρέχουν πληροφορίες σταδιοδρομίας και διοργανώνουν εκθέσεις σταδιοδρομίας για τους μαθητές της βασικής και της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρεμβαίνουν επίσης στο σχολείο για ατομικό προσανατολισμό και μαθήματα σταδιοδρομίας. Επιπλέον, από τον Ιανουάριο του 2012, τα νομαρχιακά γραφεία του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου αναμένεται επίσης να διαδραματίσουν ρόλο προσανατολισμού.

Το «Πρόγραμμα Γέφυρας» λειτουργούν ως αντισταθμιστικά μέτρα με στόχο τους σπουδαστές οι οποίοι, για κάποιον λόγο, δεν έκαναν τη μετάβαση μεταξύ κατώτερου και ανώτερου δευτεροβάθμιου επιπέδου.

4. Ορισμοί της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο

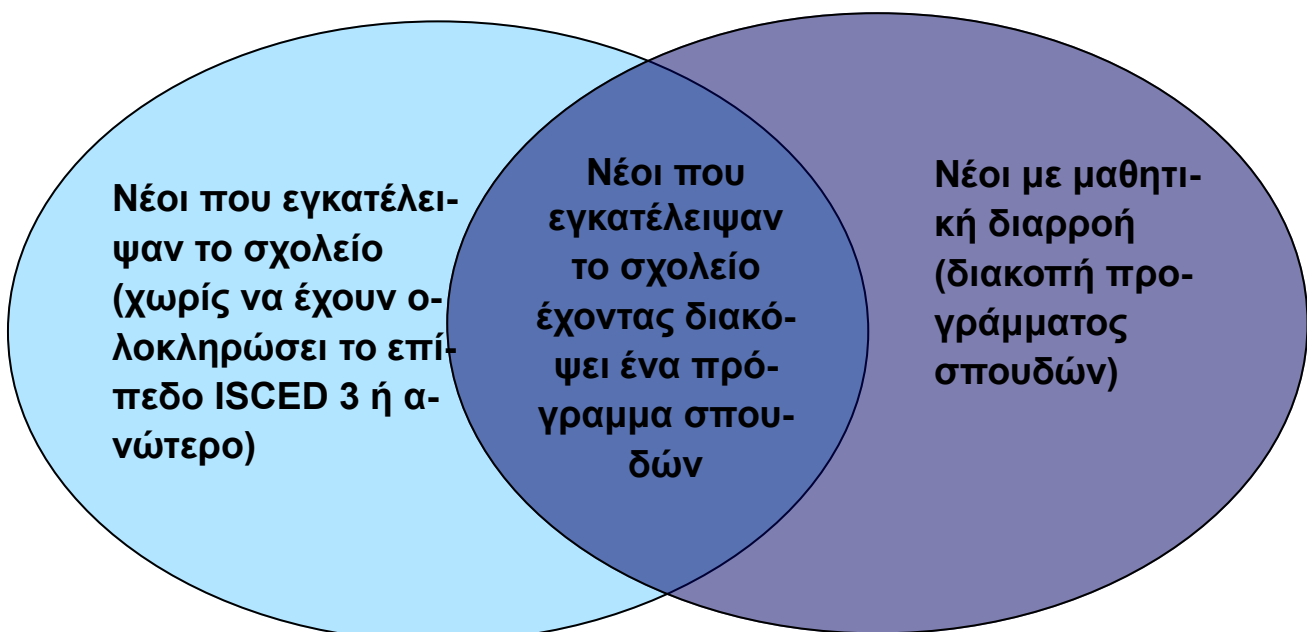
Ο όρος **ELET Πρόωρη Εγκατάλειψη της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης** έχει χρησιμοποιηθεί σε επίπεδο ΕΕ. Τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα άτομα ορίζονται ως τα παιδιά ηλικίας 18-24 ετών με μόνο κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή λιγότερο που δεν φοιτούν πλέον στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση. Κατά συνέπεια, η πρόωρη εγκατάλειψη μπορεί να διακριθεί από το **«drop-out»**, το οποίο αναφέρεται στη διακοπή ενός συνεχιζόμενου κύκλου μαθημάτων, π.χ. εγκατάλειψη της σχολικής εκπαίδευσης στα μέσα της σχολικής περιόδου.

Στη διεθνή βιβλιογραφία μπορεί κανείς να συναντήσει εναλλακτικούς όρους περιγραφής συναφών φαινομένων της **«Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου» (ΠΕΣ – ESL- Early School Leaving)**. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί συχνά στα κείμενά της τον όρο «Πρόωρη Εγκατάλειψη της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης» (ΠΕΕΚ - ELET - Early Leaving from Education and Training), «Σχολική Διαρροή» (school dropout) ή «Μαθητική Διαρροή» (dropout students), διακοπτόμενη μάθηση (interrupted learning), καθώς και τον όρο «Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης ή Κατάρτισης» (ΕΑΕΚ - NEET - Not in Education, Employment or Training).

ELET

Η πρόωρη εγκατάλειψη από την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ELET) αναφέρεται σε όλες τις μορφές εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης πριν φθάσουν στο τέλος της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε ισοδύναμο πιστοποιητικό σχολικής φοίτησης.

Αυτός ο ευρύς ορισμός περιλαμβάνει τους ορισμούς των ίδιων των χωρών σχετικά με το ποιά ηλικία θεωρείται πρόωρη. Περιλαμβάνει, για παράδειγμα, χώρες που αναφέρονται σε νέους που εγκαταλείπουν το σχολείο χωρίς να συμπληρώσουν αυτό που θεωρείται στο εθνικό πλαίσιο ως βασική εκπαίδευση (συνήθως πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση), καθώς και εκείνες που ορίζουν τους νέους που εγκαταλείπουν το σχολείο χωρίς πιστοποιητικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

NEET

Not in Education, Employment or Training

Ο όρος NEET αναφέρεται σε νέους ηλικίας 16-24 ετών που δεν είναι στην Εκπαίδευση, Απασχόληση ή Κατάρτιση (NEET). Ένα άτομο που αναγνωρίζεται ως NEET είναι είτε άνεργο είτε οικονομικά αδρανές και είτε αναζητά εργασία είτε είναι ανενεργό για λόγους άλλους από το να είναι μαθητής.

Συλλογή δεδομένων και πολιτικές

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο ορίζεται η πρόωρη εγκατάλειψη στις χώρες συνδέεται συχνά με τη διαδικασία συλλογής δεδομένων και αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να επηρεάσει τις πολιτικές που αναπτύσσονται για την πρόληψη ή τη μείωσή της. Ως εκ τούτου, η εστίαση στη διακοπή της φοίτησης μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες προσπάθειες για την αποτροπή και την παρέμβαση όσο το δυνατόν νωρίτερα. Η εστίαση στον αριθμό των νέων που δεν έχουν ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, από την άλλη πλευρά, μπορεί να ενεργοποιήσει μέτρα που έχουν ως στόχο να τους βοηθήσουν να επανεισαχθούν στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση για να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους.

Για να κατανοήσουμε γιατί οι νέοι εγκαταλείπουν νωρίς την εκπαίδευση και την κατάρτιση, είναι επίσης σημαντικό να δούμε **την πρόωρη εγκατάλειψη όχι μόνο ως εκπαιδευτικό αποτέλεσμα, αλλά ως μια διαδικασία αποχώρησης που συμβαίνει με την πάροδο του χρόνου. Η χρόνια απουσία και ο αποκλεισμός από το σχολείο μπορεί να είναι μεταξύ των συμπτωμάτων, ή μπορεί ακόμη και να είναι η αιτία των μαθητών που διακόπτουν νωρίς.** Ωστόσο, υπάρχουν περισσότερες ενδείξεις που δείχνουν ότι οι μαθητές μπορεί να διατρέχουν κίνδυνο. Προειδοποιητικά σημάδια μπορεί να εμφανιστούν ήδη από το δημοτικό σχολείο. Μπορεί να σχετίζονται με μεμονωμένους παράγοντες (π.χ. εκπαιδευτική απόδοση, συμπεριφορά, στάσεις) ή με παράγοντες μέσα στις οικογένειες των ατόμων, στα σχολεία τους και στις κοινότητες. **Ως εκ τούτου, η κατανόηση της πρόωρης εγκατάλειψης από την εκπαίδευση και την κατάρτιση ως πολύπλοκης διαδικασίας, ο εντοπισμός πρώιμων σημάτων και ο εντοπισμός των σπουδαστών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν την εκπαίδευση νωρίς αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη στοχευμένων και αποτελεσματικών μέτρων για την πρόληψη της.**

5. Παράγοντες που σχετίζονται με την πρόωρη εγκατάλειψη

Τον Ιούλιο του 2019, η έκθεση «Αξιολόγηση της εφαρμογής της σύστασης του Συμβουλίου του 2011 για τις πολιτικές μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης των σχολείων» παρουσίασε ανάλυση των βασικών παραγόντων που συμβάλλουν στην εγκατάλειψη.

Παράγοντες

Δεν υπάρχει ούτε ένα «πρόβλημα σχολικής εγκατάλειψης» ή ένας λόγος που να μπορεί να εξηγήσει γιατί ένα νεαρό άτομο εγκαταλείπει το σχολείο. Η έρευνα δείχνει ότι η αλληλεπίδραση ορισμένων πολύπλοκων παραγόντων που σχετίζονται με την ατομική κατάσταση κάθε μαθητή συμβάλλει στην πιθανότητα πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν **τις ατομικές ανάγκες** (π.χ. αναπηρία, ψυχολογικά θέματα, ακαδημαϊκή αποτυχία, ψυχική υγεία), κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο (π.χ. μεταναστευτικό υπόβαθρο, φτώχεια, **νοικοκυριά με ανεργία**, αγροτική/αστική τοποθεσία), παράγοντες που βασίζονται στο σχολείο (π.χ. έλλειψη πόρων, έλλειψη προσανατολισμού και στήριξης, ακατάλληλες μέθοδοι **διδασκαλίας**), και **εθνικοί παράγοντες** (π.χ. οικονομική κατάσταση, κατάσταση στην αγορά εργασίας, διαθεσιμότητα πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης, αξία που δίνεται στην **εκπαίδευση**). Τα άτομα που διατρέχουν κίνδυνο εγκατάλειψης, συνδέονται συχνά με πολλαπλά μειονεκτήματα και επηρεάζονται από ένα σύνθετο μείγμα των παραγόντων που αναφέρονται παραπάνω.

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν

Το μειονεκτικό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο φαίνεται να είναι ένας ισχυρός παράγοντας που επηρεάζει την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου. Οι δύσκολες οικογενειακές καταστάσεις -όπως η ανεργία, το χαμηλό εισόδημα των νοικοκυριών, τα άτομα που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό και χαμηλά επίπεδα γονικής εκπαίδευσης – μπορούν να έχουν άμεση και διαρκή επίδραση στη σχολική πορεία των μαθητών, τη στάση τους απέναντι στη μάθηση, την εκπαιδευτική τους επίδοση και αυτό μπορεί συνεπώς να συμβάλει στην απόφασή τους να εγκαταλείψουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση νωρίς. Άλλα βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τη φτώχεια και επηρεάζουν την εγκατάλειψη περιλαμβάνουν την έλλειψη στέγης και τα παιδιά του δρόμου, καθώς και την έλλειψη συντονισμού των υπηρεσιών για τους μετανάστες.

Ένας πρόσθετος κοινωνικός παράγοντας που προσδιορίζεται στη βιβλιογραφία είναι η εκτίμηση της εκπαίδευσης. Σε χώρες όπου η εθνική εκτίμηση για την εκπαίδευση και τα τυπικά προσόντα είναι υψηλότερη, τα επίπεδα πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου τείνουν να είναι χαμηλότερα. Ισχύει και το αντίστροφο· όταν η κοινωνία επιδεικνύει δυσπιστία ή δυσαρέσκεια με το εκπαιδευτικό σύστημα σε μια χώρα, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα αύξησης των ποσοστών εγκατάλειψης.

Τα ζητήματα ψυχικής υγείας επίσης αυξάνουν τον κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Τα θέματα μετάβασης, είτε από πρωτοβάθμια σε δευτεροβάθμια, είτε σε ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, είτε από το νηπιαγωγείο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σχετίζονται επίσης με την εγκατάλειψη. Ένας άλλος παράγοντας που αναφέρεται

επανελημμένα από τους συμβούλους σε όλη την έρευνά μας αφορά την **ποιότητα της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των δομών ΕΕΚ**. Αυτό υποστηρίζεται από άλλες έρευνες, που υπογραμμίζουν μια προτεραιότητα για την εισαγωγή μεγαλύτερης ευελιξίας στο πλαίσιο της παροχής ΕΕΚ και την ανάγκη μεγαλύτερης έμφασης στην κοινωνική και συναισθηματική υποστήριξη και δεξιότητες ζωής στα προγράμματα σπουδών ΕΕΚ σε πολλές χώρες.

Η επίδραση των **εθνικών παραγόντων**, όπως η οικονομική κατάσταση και τα επίπεδα απασχόλησης, μπορεί επίσης να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην σχολική εγκατάλειψη.

Οι στρατηγικές για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου θα πρέπει να βασίζονται σε ανάλυση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο των συνθηκών που οδηγούν στο φαινόμενο, καθώς τα ποσοστά συχνά καλύπτουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των διαφόρων περιφερειών ή χωρών. Αυτοί που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο είναι μια ετερογενής ομάδα και τα ατομικά κίνητρα για την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης διαφέρουν σημαντικά. Το οικογενειακό υπόβαθρο και οι ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, όπως η έξοδος από την αγορά εργασίας, είναι σημαντικοί παράγοντες. Ο αντίκτυπος τους εξαρτάται από τη δομή του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, από τις διαθέσιμες ευκαιρίες μάθησης και από το μαθησιακό περιβάλλον. Ο συντονισμός των πολιτικών που αφορούν την ευημερία των παιδιών και των νέων, την κοινωνική ασφάλιση, την απασχόληση των νέων και τις μελλοντικές προοπτικές σταδιοδρομίας έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Άλλοι παράγοντες που περιλαμβάνονταν στην έρευνα που σχετίζονταν με την πρόωρη αποχώρηση ήταν:

A) οικογενειακό υπόβαθρο:

- μετανάστευση ή καταγωγή εθνοτικής μειονότητας,
- χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων,
- στάση των γονέων απέναντι στην εκπαίδευση

B) ατομικά χαρακτηριστικά (που δεν σχετίζονται με την εκπαίδευση):

- το φύλο,
- η κατάσταση της υγείας,
- χαμηλή αυτοεκτίμηση,
- συγκρουόμενες σχέσεις με τους ενήλικους,

Γ) την εκπαιδευτική πορεία του ατόμου:

- αδιαφορία για τη μάθηση,
- τις απουσίες, ή την επανάληψη της τάξης,
- χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση
- αρνητική αντίληψη της σχολικής εκπαίδευσης

Δ) κλίμα σχολείου και διδασκαλίας:

- σύγκρουση με τους εκπαιδευτικούς,
- τον εκφοβισμό,

Ε) προσέλκυση της αγοράς εργασίας.

6. Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι ζωτικής σημασίας για τη θετική οικονομική, προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη. Περισσότερα χρόνια εκπαίδευσης συνδέονται επίσης με το υψηλότερο επίπεδο ευημερίας. Σε χώρες με οικονομίες που βασίζονται στη γνώση, η εκπαίδευση είναι ο κύριος μοχλός για την επίτευξη μιας ακμάζουσας προσωπικής ζωής και δημοκρατικής, δίκαιης, χωρίς αποκλεισμούς και ανταγωνιστικής κοινωνίας. Ωστόσο, σημαντικό ποσοστό των νέων στις χώρες της ΕΕ εγκαταλείπουν το εκπαιδευτικό σύστημα, χωρίς να συμπληρώσουν αυτό που θεωρείται στο εθνικό πλαίσιο ως η βασική εκπαίδευση. Οι έρευνες κατέδειξαν ότι το φαινόμενο της εγκατάλειψης και, κατά συνέπεια, η αποτυχία της εκπαίδευσης συγκαταλέγονται στους κύριους φραγμούς για την επίτευξη δίκαιων κοινωνιών. Έχει επίσης δείξει ότι η σχολική αποτυχία καθορίζεται από το κοινωνικοοικονομικό, πολιτιστικό και γλωσσικό καθεστώς.

Ο βασικός στόχος για τη μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο στην Ευρώπη σε ποσοστό κάτω του 10 % έως το 2020 ανακοινώθηκε το 2010 στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Μετά την έγκριση της στρατηγικής, η Επιτροπή ενέκρινε, στις 31 Ιανουαρίου 2011, ένα σύνολο πολιτικών για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου. Αυτές περιλάμβαναν: ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο "Καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου: Βασική συμβολή στην ατζέντα «Ευρώπη 2020», έγγραφο εργασίας με θέμα «Μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου» και την πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με τις πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, η οποία αναφέρεται στην παρούσα έκθεση ως σύσταση του 2011.

Η σύσταση του 2011 είχε ως στόχο να παράσχει τα εργαλεία και την ώθηση της πολιτικής για την ενθάρρυνση των προσπαθειών σε εθνικό επίπεδο σε ολόκληρη την ΕΕ για την επίτευξη του κύριου στόχου του 10 %. Καθιέρωσε για πρώτη φορά έναν κοινό μηχανισμό υποβολής εκθέσεων για τις προσπάθειες αντιμετώπισης της πρόωρης εγκατάλειψης μέσω της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης, και αποτελεί έκκληση προς τις χώρες να εφαρμόσουν ολοκληρωμένες στρατηγικές, να συμπεριλάβουν ομάδες που διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο, να αντιμετωπίσουν την πρόωρη εγκατάλειψη στη γενική εκπαίδευση όσο και στην ΕΕΚ, και να συνεργαστούν με άλλους τομείς πολιτικής.

Περιλαμβάνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εφαρμογή ενός πλαισίου πολιτικής για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης και καλεί την Επιτροπή να στηρίξει τις προσπάθειες εθνικής πολιτικής μέσω ποικίλων δράσεων σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης, της διευκόλυνσης, της ανταλλαγής ορθών πρακτικών, της έναρξης συγκριτικών μελετών και έρευνας και της ενσωμάτωσης μέτρων που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης. Το παράρτημα της σύστασης καθορίζει ένα πλαίσιο για ολοκληρωμένες πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Το πλαίσιο περιλαμβάνει την ανάγκη εντοπισμού των κύριων παραγόντων και παρακολούθησης της πρόωρης εγκατάλειψης, καθώς και ένα πλαίσιο που θα περιλαμβάνει πολιτικές στο πλαίσιο τριών βασικών πυλώνων, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο των εθνικών στρατηγικών : πρόληψη, παρέμβαση και αντιστάθμιση.

Η σύσταση εγκρίθηκε στις 28 Ιουνίου 2011.

7. Δράσεις σε εθνικό επίπεδο

Συλλογή στοιχείων και παρακολούθηση

Ολοκληρωμένη στρατηγική ενάντια στην πρόωρη εγκατάλειψη

Πρόληψη

Παρέμβαση

Αντιστάθμιση

Διαχείριση και συνεργασία

Συλλογή στοιχείων

Κάθε χώρα ακολουθεί ένα λεπτομερές σύστημα εγγραφής των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο

Ολοκληρωμένες στρατηγικές

Πολιτικές πρόληψης, οι οποίες στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που μπορεί τελικά να οδηγήσουν στην πρόωρη εγκατάλειψη.

Πολιτικές παρέμβασης, οι οποίες στοχεύουν στην καταπολέμηση τυχόν αναδυόμενων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, βελτιώνοντας την ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και παρέχοντας στοχευμένη στήριξη.

Πολιτικές αντιστάθμισης, οι οποίες δημιουργούν νέες ευκαιρίες για όσους εγκατέλειψαν την εκπαίδευση και την κατάρτιση πρόωρα ώστε να αποκτήσουν προσόντα.

Διαχείριση και συνεργασία

Η εκπαίδευση και ο επαγγελματικός προσανατολισμός, που περιλαμβάνουν και τους τρεις τομείς, πρόληψη, παρέμβαση και αντιστάθμιση είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης.

Απαιτούνται ισχυρές πολιτικές για τη διαχείριση των σχέσεων στους τομείς πολιτικής και οργανισμούς («οριζόντια συνεργασία») καθώς και μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης – εθνικού, περιφερειακού, τοπικού και σχολικού επιπέδου («κάθετη συνεργασία»). Η ικανότητα συνεργασίας με ιδιωτικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, όπως οι εργοδότες και τα συνδικάτα (διατομεακή συνεργασία) είναι επίσης απαραίτητη.

Η επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να διαδραματίσει διορθωτικό ρόλο στην αντιμετώπιση της εγκατάλειψης, ενεργώντας ως δίκτυ ασφαλείας για όσους εγκαταλείπουν τη γενική εκπαίδευση και οι οποίοι διαφορετικά θα είχαν οριστικά αποχωρήσει από την εκπαίδευση.

8. Το σχολικό περιβάλλον ως παράγοντας συμβολής στην εγκατάλειψη

Πολιτικές στη σύσταση του 2011

Το παράρτημα της σύστασης του 2011 ορίζει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών σε τρεις βασικούς πυλώνες: πρόληψη, παρέμβαση και αντιστάθμιση. Ο κατάλογος των πολιτικών δεν προορίζεται να είναι εξαντλητικός ή δεσμευτικός, αλλά μάλλον ενδεικτικός του είδους των πολιτικών που συμβάλλουν στους τρεις πυλώνες. Οι χώρες ενθαρρύνονται να επιλέγουν πολιτικές βάσει των εθνικών συνθηκών και πλαισίων, με βάση τη συστηματική συλλογή δεδομένων, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση.

Όπως ορίζεται στη σύσταση του 2011, **οι πολιτικές πρόληψης** στοχεύουν στη μείωση του κινδύνου πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου πριν από την έναρξη των προβλημάτων. Τα μέτρα αυτά βελτιστοποιούν την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να υποστηριχθούν καλύτερα αποτελέσματα μάθησης και να εξαλειφθούν τα εμπόδια στην εκπαιδευτική επιτυχία.

Στο παράρτημα της σύστασης παρατίθενται παραδείγματα διαφόρων τύπων πολιτικών πρόληψης, τα οποία συνοψίζονται κατωτέρω.

1. Παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης και φροντίδας στην προσχολική ηλικία, ιδίως σε εκείνους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών μεταναστών και Ρομά
2. Αύξηση της εκπαιδευτικής προσφοράς με την παροχή ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης πέρα από την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης
3. Αύξηση της ευελιξίας και της συνεργασίας των εκπαιδευτικών δομών
4. Προώθηση ενεργών πολιτικών κατά των διαχωρισμών, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης της κοινωνικής σύνθεσης των σχολείων σε μειονεκτικές περιοχές
5. Πολιτικές στήριξης της πολύγλωσσης διδασκαλίας και μάθησης και προώθησης της γλωσσικής πολυμορφίας στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων διαπολιτισμικής μάθησης
6. Ενεργά μέτρα για την ενίσχυση της συμμετοχής των γονέων στη σχολική ζωή μέσω συμπράξεων, καθώς και της συμμετοχής των γονέων στη μάθηση των παιδιών
7. Μέτρα για τη διασφάλιση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης της ΕΕΚ στην κεντρική εκπαίδευση, και της ανώτερης δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
8. Μέτρα για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και του τομέα της απασχόλησης, μέσω της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας εργασι-

Πρόληψη

Τα σχολεία πρέπει να τηρούν αρχείο των μαθητών με αναφορές στην κοινωνική και σχολική απόδοση

Τα σχολεία πρέπει να παρακολουθούν προσεκτικά την πορεία των μαθητών για πρώιμα σημάδια απομάκρυνσης από το σχολικό πλαίσιο

Το σχολείο πρέπει να εντοπίζει μαθητές που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο

Τα σχολεία πρέπει να γνωρίζουν το οικογενειακό και κοινωνικό υπόβαθρο των μαθητών

ακή εμπειρία και συμμετοχή των εργοδοτών στα σχολεία

Οι πολιτικές παρέμβασης, όπως ορίζονται στη σύσταση, στοχεύουν στην αποφυγή της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου βελτιώνοντας την ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αντιδρώντας στις ενδείξεις έγκαιρης προειδοποίησης και παρέχοντας στοχευμένη στήριξη σε μαθητές ή ομάδες μαθητών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο πρόωρα. Αφορούν όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, ξεκινώντας από την εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία και τη φροντίδα μέχρι την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Στο παράρτημα της σύστασης καθορίζεται μια σειρά πολιτικών παρέμβασης, οι οποίες απευθύνονται τόσο στα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς όσο και στα επιμέρους επίπεδα. Οι τύποι πολιτικών παρέμβασης που προσδιορίζονται στη σύσταση συνοψίζονται παρακάτω.

Πολιτικές παρέμβασης στο επίπεδο του σχολείου ή του ιδρύματος κατάρτισης:

1. Ανάπτυξη σχολείων σε μαθησιακές κοινότητες
2. Ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για μαθητές που διατρέχουν κίνδυνο
3. Δικτύωση σχολικών και εξωτερικών φορέων
4. Υποστήριξη και ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στη δουλειά τους με μαθητές σε κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης
5. Παροχή εξωσχολικών δραστηριοτήτων

Πολιτικές παρέμβασης σε ατομικό επίπεδο:

1. Υποστήριξη καθοδήγησης και βοήθειας για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ακαδημαϊκών, κοινωνικών ή προσωπικών δυσκολιών
2. Προσαρμογή της διδασκαλίας στις ανάγκες των μαθητών, ενίσχυση των εξατομικευμένων προσεγγίσεων μάθησης
3. Ενίσχυση του προσανατολισμού και της παροχής συμβουλών για την υποστήριξη των επιλογών σταδιοδρομίας και μετάβασης των μαθητών στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ή από την εκπαίδευση στην απασχόληση
4. Πρόσβαση σε κατάλληλη οικονομική στήριξη των νέων με δύσκολες οικονομικές συνθήκες

Παρέμβαση

Τα σχολεία πρέπει να δημιουργήσουν μια κοινότητα μάθησης

Το σχολείο πρέπει να φροντίζει τόσο για την ακαδημαϊκή επίδοση όσο και για την προσωπική ευημερία των μαθητών

Το σχολείο πρέπει να δημιουργήσει ένα ευχάριστο και φιλικό μαθησιακό περιβάλλον

Παροχή υποστήριξης για εκπαιδευτικούς, μαθητές και οικογένειες από ειδικούς

Σύμφωνα με τη σύσταση, **οι πολιτικές αντιστάθμισης** στοχεύουν στο να «βοηθήσουν εκείνους που εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο να ξαναμπούν στην εκπαίδευση, προσφέροντας δρόμους για την επανένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και να αποκτήσουν τα προσόντα που έχασαν. Οι πολιτικές αντιστάθμισης που αναφέρονται στη σύσταση συνοψίζονται παρακάτω.

1. Επιτυχημένα εκπαιδευτικά προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας, τα οποία παρέχουν μαθησιακά περιβάλλοντα που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, αναγνωρίζουν την προηγούμενη μάθηση τους και υποστηρίζουν την ευημερία τους
2. Ποικίλες μαθησιακές διαδρομές για την επιστροφή

των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο στην καθιερωμένη εκπαίδευση

3. Η παροχή διαφόρων εναλλακτικών οδών προς την καθιερωμένη εκπαίδευση και κατάρτιση

4. Συστήματα στήριξης της αναγνώρισης και επικύρωσης της προηγούμενης μάθησης, συμπεριλαμβανομένων των ικανοτήτων που επιτυγχάνονται στην μη τυπική και άτυπη μάθηση. Παροχή στοχευμένης ατομικής στήριξης, η οποία ενσωματώνει την κοινωνική, οικονομική, εκπαιδευτική και ψυχολογική υποστήριξη των νέων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Τα μέτρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο αυτών των πυλώνων αποτελούν τον πυρήνα των ολοκληρωμένων στρατηγικών για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, οι οποίες θα εφαρμοστούν σε επίπεδο χώρας σύμφωνα με τις εθνικές προτεραιότητες και τους στόχους «Ευρώπη 2020». Όπως αναφέρεται στη σύσταση: «Οι στρατηγικές για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου περιλαμβάνουν ένα μείγμα πολιτικών, συντονισμό σε διάφορους τομείς πολιτικής και την ενσωμάτωση μέτρων που υποστηρίζουν τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε όλες τις σχετικές πολιτικές που απευθύνονται στα παιδιά και τους νέους. Εκτός από τις εκπαιδευτικές πολιτικές που προωθούν τα συστήματα υψηλής ποιότητας σχολικών συστημάτων, αυτές είναι κυρίως κοινωνικές πολιτικές και υπηρεσίες στήριξης, απασχόλησης, νεολαίας, οικογένειας και πολιτικές ένταξης. Εξίσου σημαντικός είναι ο οριζόντιος συντονισμός μεταξύ των διαφόρων φορέων και ο κάθετος συντονισμός μέσω διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης.

Αντιστάθμιση

Έμφαση στην επαγγελματική εκπαίδευση

Εξωμαθησιακές δραστηριότητες για την υποστήριξη διαφορετικών μαθησιακών προσεγγίσεων

Επαγγελματικός προσανατολισμός

Κίνητρα για την επανένταξη στο σχολικό σύστημα

9. Παράγοντες κατά της πρόωρης εγκατάλειψης από την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ΠΕΕΚ)

Ένα εθνικό σύστημα συλλογής δεδομένων βασισμένο σε ένα μητρώο σπουδαστών μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κατανόηση της κλίμακας του προβλήματος και για την ανάπτυξη και εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών για την αντιμετώπιση του. Ένα τέτοιο σύστημα μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί τόσο για την παρακολούθηση των απουσιών όσο και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης. Τα δεδομένα που βασίζονται στα μητρώα των μαθητών μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση των απουσιών, ενεργώντας έτσι ως σύστημα προειδοποίησης για την ενημέρωση των σχολείων και των αρχών ότι μπορεί να χρειαστεί να παρέμβουν για να βοηθήσουν τους μαθητές που κινδυνεύουν.

Οι πολιτικές για την αύξηση της ευελιξίας και της διασύνδεσης των εκπαιδευτικών δομών μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης, εξαλείφοντας τα πιθανά εμπόδια για την ολοκλήρωση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ο δείκτης αυτός επικεντρώνεται σε πρωτοβουλίες πολιτικής που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου πρόωρης εγκατάλειψης, προσφέροντας στους μαθητές μια ευρύτερη επιλογή προγραμμάτων ή εναλλακτικών κατευθύνσεων (ακαδημαϊκές, τεχνικές ή επαγγελματικές), καθώς και την παροχή ευκαιριών στους μαθητές να αλλάξουν προγράμματα που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Ο δείκτης καλύπτει επίσης πολιτικές που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ομαλής μετάβασης μεταξύ των επιπέδων εκπαίδευσης και των προγραμμάτων (ιδίως από τη γενική εκπαίδευση στα προγράμματα ΕΕΚ). Περιλαμβάνει επίσης πολιτικές που στοχεύουν στη βελτίωση της αναγνώρισης των δεξιοτήτων και των προσόντων, βοηθώντας έτσι τους μαθητές να προχωρήσουν στο επόμενο επίπεδο ή να ξαναμπούν στην εκπαίδευση ή στην κατάρτιση, αν έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σύστημα.

Η γλωσσική υποστήριξη για μαθητές με μητρική γλώσσα διαφορετική από τη γλώσσα διδασκαλίας μπορεί να είναι καίριας σημασίας, καθώς οι μαθητές αυτοί συχνά

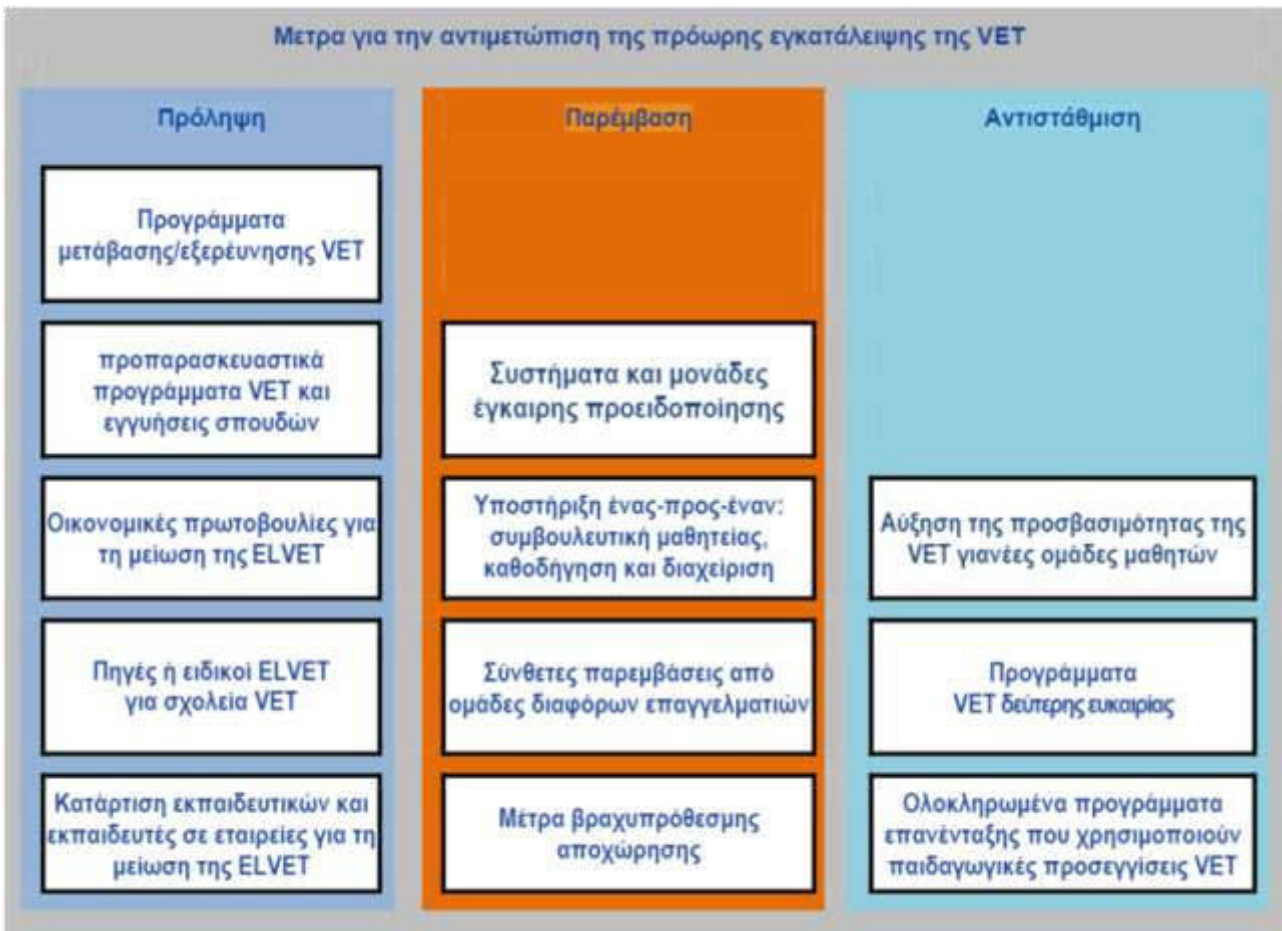
διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης. Οι νέοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο τείνουν να υπερεκπροσωπούνται μεταξύ εκείνων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση νωρίς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Οι πολιτικές για τη γλωσσική υποστήριξη αυτών των μαθητών μπορούν να συμβάλουν στη διασφάλιση της παροχής μέτρων για την ενίσχυση των ικανοτήτων των μαθητών στη γλώσσα διδασκαλίας, τα οποία είναι καίριας σημασίας προκειμένου να επωφεληθούν από όλες τις ευκαιρίες μάθησης και να αποφύγουν να μείνουν πίσω.

Η αντιμετώπιση της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης στην εκπαίδευση / κατάρτιση των εκπαιδευτικών είναι απαραίτητη εάν οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μάθουν πώς να υποστηρίξουν τους μαθητές που παρουσιάζουν σημάδια απουσίας ή αδιαφορίας στο σχολείο, και οι οποίοι, ως εκ τούτου, κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο νωρίς. Ο δείκτης αυτός εξετάζει πολιτικές και μέτρα για τη βελτίωση της κατανόησης των εκπαιδευτικών σχετικά με την πρόκληση της πρόωρης εγκατάλειψης μέσω της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης. Αυτό συνεπάγεται αύξηση της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών για τις υποκείμενες αιτίες, τις κύριες αιτίες και τα σημάδια έγκαιρης προειδοποίησης, καθώς και την ενίσχυση της ικανότητας των εκπαιδευτικών να αναλάβουν δράση τόσο για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης όσο και για την υποστήριξη των μαθητών που κινδυνεύουν. Η κατάρτιση στην πρόωρη εγκατάλειψη μπορεί επίσης να παράσχει στους εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να συμμετάσχουν στη μάθηση από ομοτίμους και να συνεργαστούν με άλλους εκπαιδευτικούς και σχολεία με εμπειρία σε αυτόν τον τομέα.

Ο ρόλος των **υπηρεσιών του επαγγελματικού προσανατολισμού** στην πρόληψη της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης αναγνωρίζεται ευρέως. Ο δείκτης αυτός αναλύει τις πολιτικές για την εκπαίδευση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, οι οποίες παρέχονται τόσο ως υποχρεωτικό μέρος του προγράμματος σπουδών όσο και από τις υπηρεσίες προσανατολισμού των σχολείων στην κατώτερη και ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η εκπαίδευση και ο επαγγελματικός προσανατολισμός παρέχουν στους μαθητές πληροφορίες καθώς και υποστήριξη για την ανάπτυξη της λήψης αποφάσεων και άλλων δεξιοτήτων που είναι σημαντικές για τη διαχείριση των εκπαιδευτικών ή/και επαγγελματικών επιλογών τους. Ο προσανατολισμός μπορεί επίσης να περιλαμβάνει ψυχοκοινωνική εργασία με τον μαθητή ή παροχή συμβουλών για τη βοήθεια των σπουδαστών, ιδίως εκείνων που κινδυνεύουν.

Υποστήριξη των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα και επανένταξη στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει πολιτικές και μέτρα που βοηθούν τους νέους που εγκατέλειψαν την εκπαίδευση και την κατάρτιση νωρίς να εισέλθουν στο σύστημα. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται: πολιτικές που προωθούν την παροχή εκπαίδευσης δεύτερης ευκαιρίας, δηλαδή εναλλακτικές διαδρομές εκπαίδευσης και κατάρτισης που οδηγούν σε τυπικά προσόντα, εκπαίδευση και επαγγελματικός προσανατολισμός, ο οποίος μπορεί να συνδυάζεται με πρακτική κατάρτιση δεξιοτήτων, μια προς μία ή ομαδική συμβουλευτική, ή παρόμοια υποστήριξη που προσφέρεται για να βοηθήσει τους νέους να αναπτύξουν ένα όραμα για τη σταδιοδρομία και τη ζωή τους και πρωτοβουλίες που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της «Εγγυήσεως για τη Νεολαία», η οποία επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι όλοι οι νέοι κάτω των 25 ετών θα έχουν μια καλή ποιότητας εναλλακτική προσφορά εντός τεσσάρων μηνών από την εγκατάλειψη της επίσημης εκπαίδευσης ή την ανεργία, για εργασία, μαθητεία, πρακτική άσκηση ή συνεχιζόμενη εκπαίδευση, προσαρμοσμένη στις ανάγκες και την κατάσταση κάθε ατόμου.

Μέτρα για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης από την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

10. Ποιοτική εκπαίδευση και σχολική επιτυχία

Οι εκπαιδευτικές πολιτικές που ενθαρρύνουν ένα δημιουργικό μαθησιακό περιβάλλον για όλους τους μαθητές και ειδικά για όσους προσπαθούν πολύ στο σχολείο ως αποτέλεσμα των ατομικών τους συνθηκών ή / και του οικογενειακού περιβάλλοντος μπορούν να συμβάλουν στην αποτροπή της πρόωρης εγκατάλειψης. Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να δημιουργήσουν ένα τέτοιο μαθησιακό περιβάλλον εάν οι μαθητές αποτελούν το επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας και εάν η διδασκαλία, η μάθηση και η υποστήριξη είναι εξατομικευμένες ώστε να ανταποκρίνονται στις ατομικές ανάγκες και τα ταλέντα των μαθητών.

Το εκπαιδευτικό σύστημα συμβάλλει στη σχολική εγκατάλειψη όταν λειτουργεί ως επιλεκτική δομή και όχι ως δομή συμπερίληψης για όλους.

Σημαντικές πτυχές για την επιτυχία του σχολείου

(α) η θετική σημασία του αισθήματος να ανήκεις σε μια ομάδα στην τάξη ή σε μια επιχείρηση

(β) ο καθοριστικός ρόλος της οικογένειας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των νέων ·

(γ) η σχέση εκπαιδευτικού μαθητή

(δ) οι συμπεριφορές και οι σχέσεις σε εκπαιδευτικά ιδρύματα που επηρεάζουν την αυτο-αντίληψη και τις φιλοδοξίες των νέων

Ορισμένες πτυχές των εκπαιδευτικών συστημάτων, όπως η επανάληψη της τάξης, ο κοινωνικοοικονομικός διαχωρισμός ή η πρόωρη κατάταξη, θεωρείται ότι έχουν αρνητική επίδραση στα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης. Η επανάληψη της τάξης μπορεί να αυξήσει τις εκπαιδευτικές ανισότητες και ο κοινωνικοοικονομικός διαχωρισμός των σχολείων μπορεί να επιδεινώσει τη χαμηλή σχολική επίδοση σε γεωγραφικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από χαμηλά επίπεδα κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και σχολικής επίδοσης. Η κατάταξη των μαθητών σε διαφορετικούς τύπους σχολείων ή κλάδους σπουδών πολύ νωρίς ανάλογα με τις επιδόσεις τους, μπορεί επίσης να αποβεί επιζήμια για την επίδοσή τους, καθώς ενδέχεται να αποθαρρυνθούν από την επιλογή και να χάσουν το ενδιαφέρον για μάθηση.

Οι μαθητές που αισθάνονται ότι συνδέονται στενά με το σχολείο τους και θεωρούν την εκπαίδευση ως αγαθό υψηλής αξίας είναι γενικά πιο πιθανό να αποδεχθούν τις σχολικές αξίες ως δικές τους και να εμπλακούν περισσότερο σε σχολικές δραστηριότητες που αυξάνουν τις πιθανότητες εκπαιδευτικής επιτυχίας. Επιπλέον, η εκτίμηση της εκπαίδευσης ως αγαθού υψηλής αξίας συνδέεται με καλύτερα εκπαιδευτικά επιτεύγματα. Επίσης, η θετική αντίληψη του μαθητή του ως εκπαιδευόμενου αυξάνει την πιθανότητα εκπαιδευτικής επιτυχίας.

Οι μαθητές αισθάνονται ότι οι εκπαιδευτικοί τους κατανοούν και τους παρέχουν φροντίδα και βοήθεια σε διάφορες καταστάσεις της ζωής τους συνήθως συμμετέχουν περισσότερο στην εκπαίδευσή τους και δηλώνουν μεγαλύτερη αίσθηση ότι ανήκουν στο σχολείο. Ως εκ τούτου, η υποστήριξη που λαμβάνουν οι μαθητές από τους εκπαιδευτικούς στο σχολείο φαίνεται να είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την προστασία των νέων από το να εγκαταλείψουν το σχολείο πρόωρα.

Τα σχολεία που επενδύουν στην ανάπτυξη ενός θετικού και υποστηρικτικού σχολικού κλίματος, καθώς και στην αντιμετώπιση της θυματοποίησης επιτυγχάνουν μεγαλύτερη διάδραση στο σχολείο. Επιπλέον, οι μαθητές που βιώνουν βία από τους συμμαθητές τους διατρέχουν πραγματικό κίνδυνο πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης.

11. Σχολική Αποτυχία

Ο κοινός στόχος όλων των ευρωπαϊκών κρατών είναι να ανταποκριθούν στο ανταγωνιστικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, οι ευρωπαϊκές κοινωνίες στοχεύουν ενεργά να γίνουν «Κοινωνίες γνώσης και μάθησης» παρέχοντας στους πολίτες τους επαρκή και ποιοτική εκπαίδευση. Τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο, η πιο ολοκληρωμένη εκπαίδευση και κατάρτιση, εκτός από τη συμβολή στην ατομική ανάπτυξη, τη συνοχή, την επαγγελματική και την προσωπική ολοκλήρωση, παρέχει οικονομική ασφάλεια για όλους.

Όσον αφορά την πρόωρη εγκατάλειψη των σχολείων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Στρατηγικό Πλαίσιο «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» προτείνει στα κράτη μέλη μια σειρά στόχων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Ένας από αυτούς τους στόχους είναι η καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και έχει ως στόχο τη μείωση κάτω του 10 % έως το 2030. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ στοχεύουν στην εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένους, σαφείς και μετρήσιμους στόχους και κριτήρια αναφοράς για κάθε εκπαιδευτικό επίπεδο και ηλικιακή ομάδα, καθώς και χρονοδιαγράμματα υλοποίησης και εργαλεία παρακολούθησης.

Σύμφωνα με το πλαίσιο στρατηγικής πολιτικής, η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνδέεται άμεσα με τη χαμηλότερη κοινωνική συνοχή, καθώς οι αποχωρήσεις από το σχολείο συνδέονται με:

- υψηλότερο κίνδυνο ανεργίας,
- χαμηλότερο εισόδημα
- δυσκολότερη επαγγελματική εξέλιξη
- υψηλότερες πιθανότητες εγκληματικότητας,
- κοινωνική περιθωριοποίηση.

Τα παραπάνω προτείνουν ως άμεση προτεραιότητα:

- Μητρώο Πρόωρης Εγκατάλειψης από το Σχολείο
- Συνέχιση της εκπαίδευσης για όλους

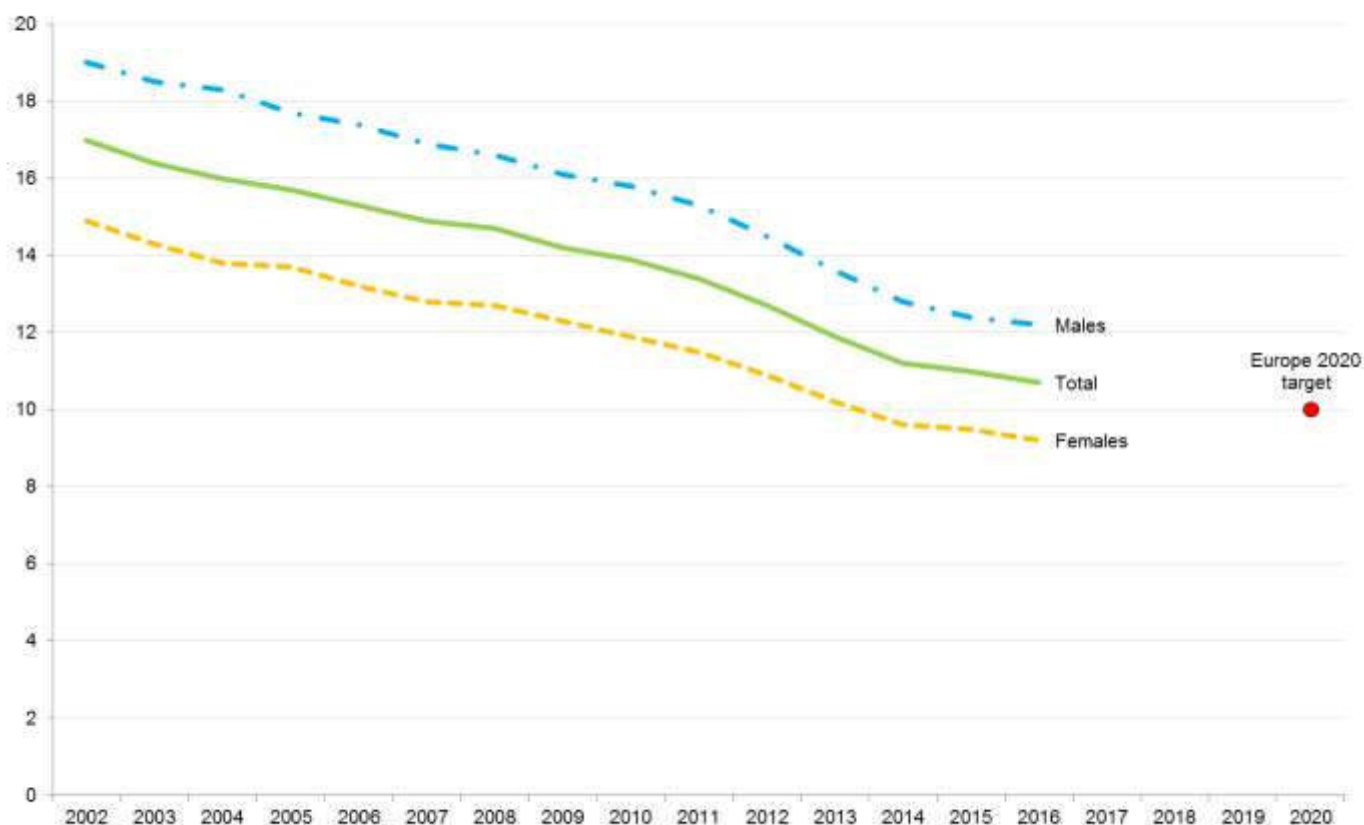
Ο μέσος ευρωπαϊκός στόχος των νέων που εγκαταλείπουν το σχολείο είναι 10 % έως το 2020.

Στατιστικά

12. Πρόωρη εγκατάλειψη από το σχολείο στην ΕΕ και στις περιφέρειες

Νέοι που διέκοψαν το σχολείο στην ΕΕ, 2002-2020

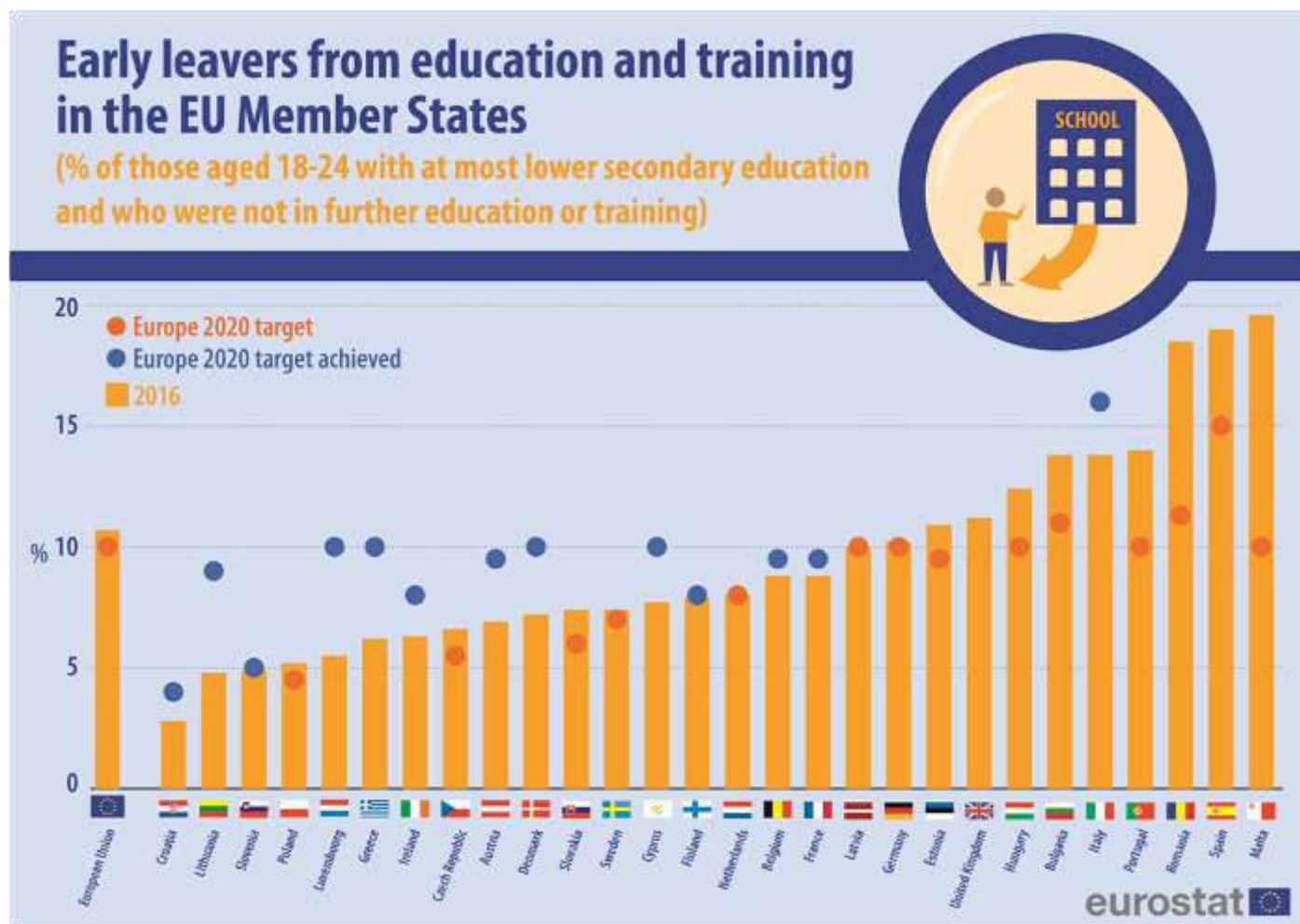
Share of early leavers from education and training in the EU (%)

ec.europa.eu/eurostat

Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών) μειώθηκε σταθερά στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) τα τελευταία χρόνια, από 17,0 % το 2002 σε 10,7 % το 2016. Λιγότερες νεαρές γυναίκες (9,2 % το 2016) εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση απ' ό,τι οι νέοι άνδρες (12,2 %). Στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι η μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην ΕΕ σε λιγότερο από 10 % έως το 2020

Νέοι που διακόπτουν το σχολείο ανά χώρα, 2016

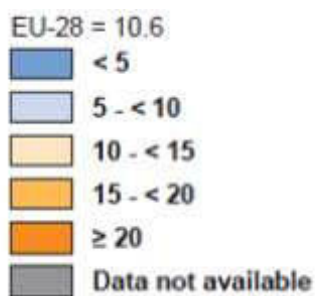
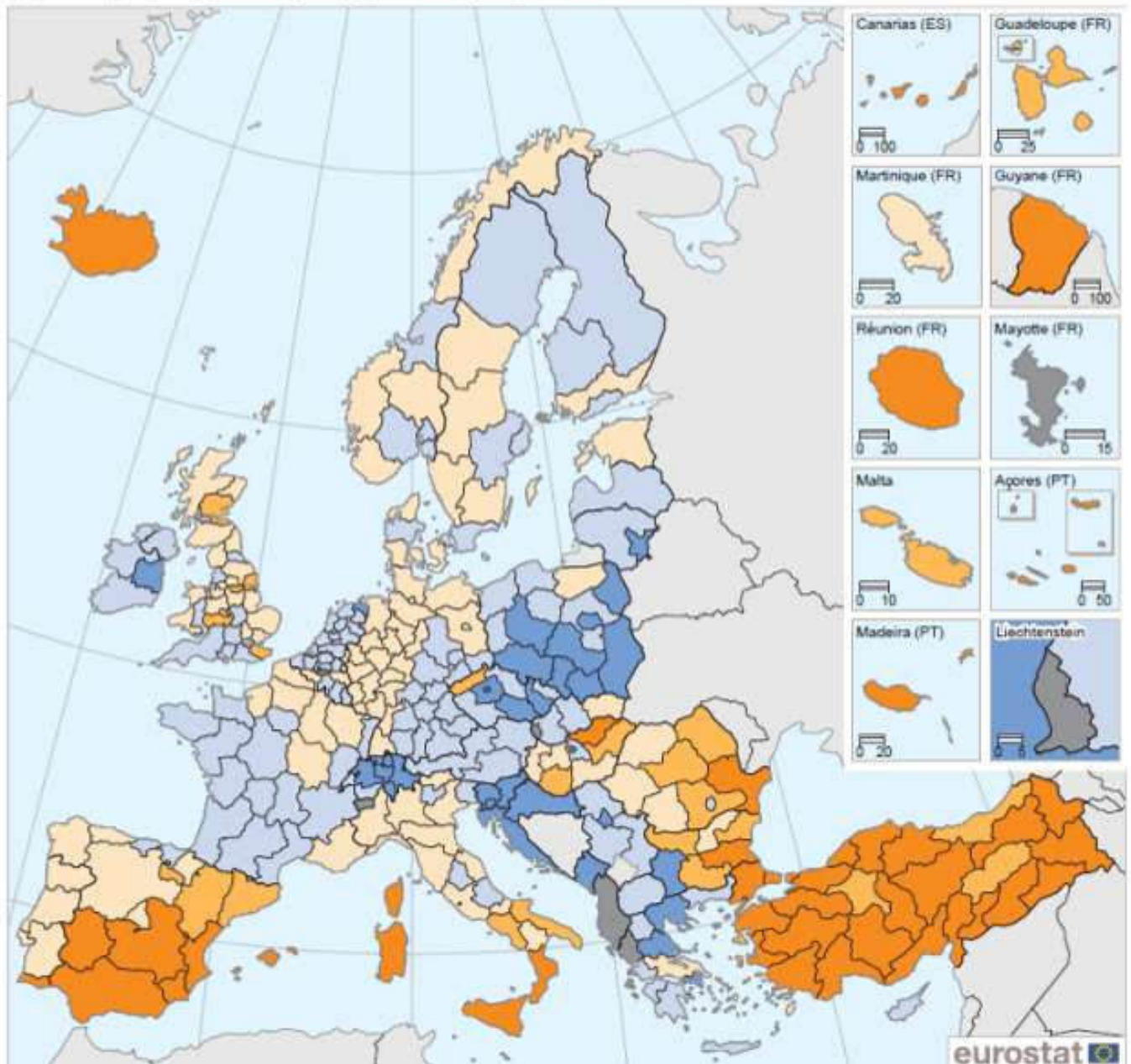

Ο δείκτης για τους νέους που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών με κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και οι οποίοι δεν ήταν σε περαιτέρω (επίσημη ή μη) εκπαίδευση ή κατάρτιση κατά τη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων που προηγούνται της έρευνας. Ο όρος «κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» αναφέρεται στο ISCED (Διεθνές Πρότυπο Κατηγοριοποίησης της Εκπαίδευσης) 2011 επίπεδο 0-2.

Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση το 2018, ανά περιφέρειες

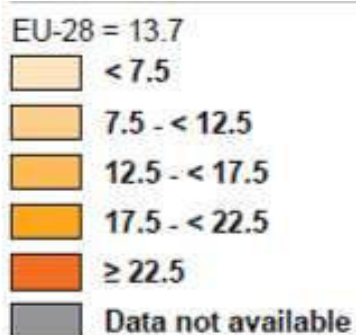
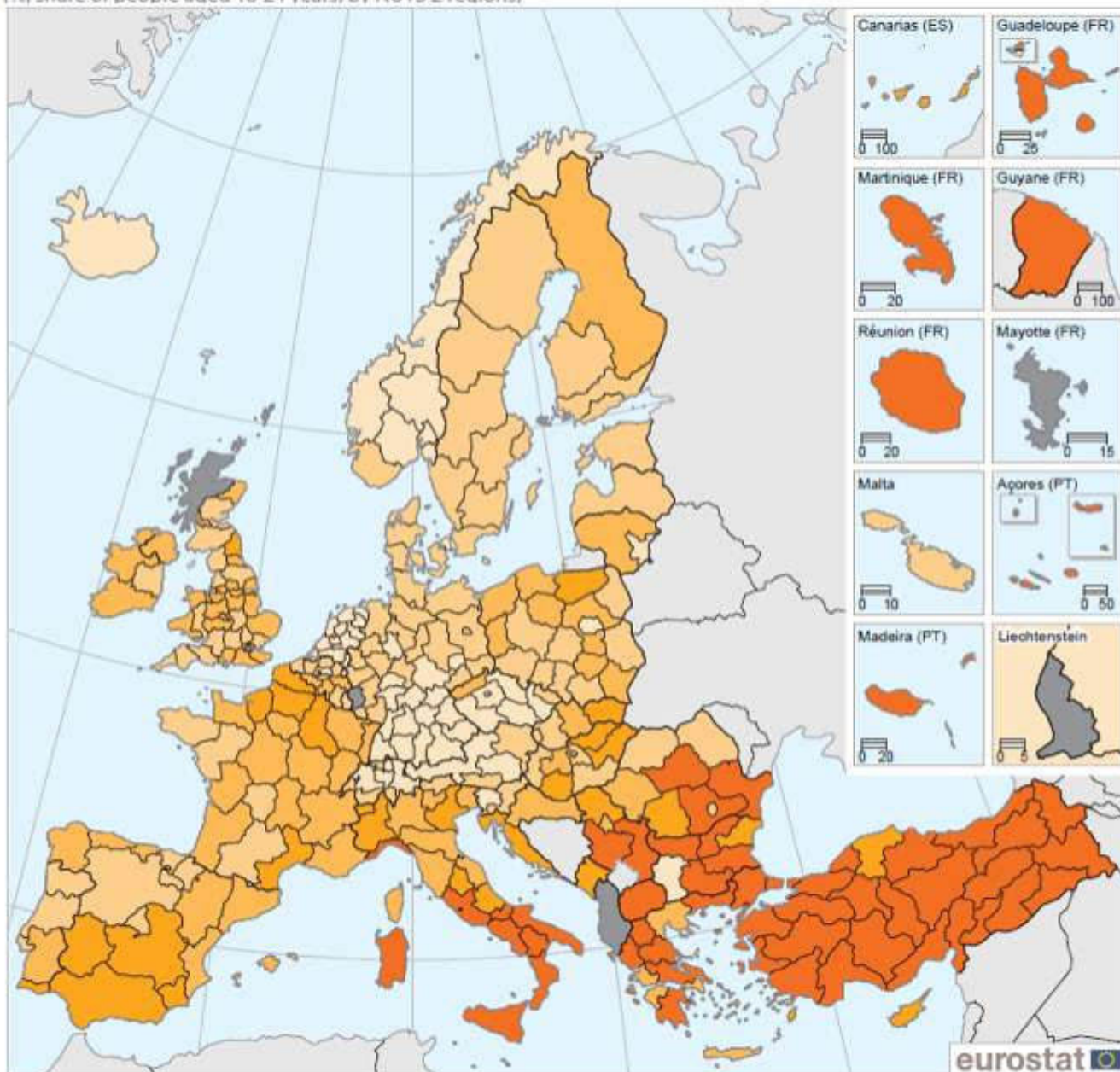
Map 4.3: Early leavers from education and training, 2018
(%, share of people aged 18-24 years, by NUTS 2 regions)

Πίνακας που ανακτήθηκε τον Οκτώβριο του 2020 στη Eurostat

NEETs Οι νέοι που δεν είναι ούτε στην απασχόληση ούτε στην εκπαίδευση ούτε στην κατάρτιση το 2018

Map 4.4: Young people neither in employment nor in education or training (NEETs), 2018
(%, share of people aged 18-24 years, by NUTS 2 regions)

13. Στατιστικά στοιχεία για τις χώρες και τις περιφέρειες των εταίρων σε σχέση με το φύλο, τη χώρα γέννησης

Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανά φύλο [edat_lfse_14]

Από 18 έως 24 ετών. ΕΥΡΩΠΗ – 28 ΧΩΡΕΣ

Σύνολο

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11,0	10,7	10,5	10,5	10,3
Ελλάδα	13,5	12,9	11,3	10,1	9,0	7,9	6,2	6,0	4,7	4,1
Ιταλία	18,6	17,8	17,3	16,8	15,0	14,7	13,8	14,0	14,5	13,5
Ουγγαρία	10,8	11,4	11,8	11,9	11,4	11,6	12,4	12,5	12,5	11,8

Άντρες

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	15,8	15,3	14,5	13,6	12,7	12,4	12,2	12,1	12,1	11,9
Ελλάδα	16,4	15,9	13,7	12,7	11,5	9,4	7,1	7,1	5,7	4,9
Ιταλία	21,8	20,6	20,2	20,0	17,7	17,5	16,1	16,6	16,5	15,4
Ουγγαρία	11,5	12,3	12,3	12,5	12,5	12,0	12,9	12,0	12,6	12,7

Γυναίκες

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	11,9	11,5	10,9	10,2	9,6	9,5	9,2	8,9	8,8	8,6
Ελλάδα	10,6	10,0	8,9	7,5	6,6	6,4	5,3	4,9	3,6	3,2
Ιταλία	15,3	14,9	14,3	13,6	12,2	11,8	11,3	11,2	12,3	11,5
Ουγγαρία	10,1	10,6	11,2	11,4	10,3	11,2	11,8	13,0	12,3	10,9

Δεδομένα από την ιστοσελίδα http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_14&lang=en

Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανά φύλο και περιφέρεια
 Από 18 έως 24 ετών. ΕΥΡΩΠΗ – 28 ΧΩΡΕΣ

Σύνολο

	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	11,0	10,7	10,5	10,5	10,3
Ελλάδα	7,9	6,2	6,0	4,7	4,1
Ελλάδα Νότιο Αιγαίο	10,4	10,7	11,8	10,1	11,2
Ιταλία	14,7	13,8	14,0	14,5	13,5
Ιταλία Καλαβρία	16,1	15,7	16,3	20,3	19,0
Ουγγαρία	11,6	12,4	12,5	12,5	11,8
Ουγγαρία Észak-Alföld	13,7	15,1	14,2	16,4	16,3

Αντρες

	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	12,4	12,2	12,1	12,1	11,9
Ελλάδα	9,4	7,1	7,1	5,7	4,9
Ελλάδα Νότιο Αιγαίο	14,6	11,2	12,4	12,6	13,2
Ιταλία	17,5	16,1	16,6	16,5	15,4
Ιταλία Καλαβρία	17,9	17,7	21,8	25,5	21,2
Ουγγαρία	12,0	12,9	12,0	12,6	12,7
Ουγγαρία Észak-Alföld	15,3	16,6	14,3	15,7	15,5

Γυναίκες

	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	9,5	9,2	8,9	8,8	8,6
Ελλάδα	6,4	5,3	4,9	3,6	3,2
Ελλάδα Νότιο Αιγαίο	12,8	12,1	11,8	11	8,7
Ιταλία	11,8	11,3	11,2	12,3	11,5
Ιταλία Καλαβρία	14,1	13,5	10,4	14,7	16,6
Ουγγαρία	11,2	11,8	13,0	12,3	10,9
Ουγγαρία Észak-Alföld	11,9	13,6	14,2	17,2	17,2

Δεδομένα από την ιστοσελίδα https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_ifse_16&lang=en

**Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανά φύ-
λο και βαθμό αστικοποίησης [edat_ifse_30]**
Από 18 έως 24 ετών. ΕΥΡΩΠΗ – 28 ΧΩΡΕΣ

Σύνολο

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11,0	10,7	10,5	10,5	10,3
Greece	13,5	12,9	11,3	10,1	9,0	7,9	6,2	6,0	4,7	4,1
Italy	18,6	17,8	17,3	16,8	15,0	14,7	13,8	14,0	14,5	13,5
Hungary	10,8	11,4	11,8	11,9	11,4	11,6	12,4	12,5	12,5	11,8

Πόλεις

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
EU	13,0	12,7	11,7	10,7	10,0	9,8	9,6	9,5	9,7	9,4
Greece	8,8	9,1	7,8	5,5	5,0	4,7	3,5	3,8	3,0	3,2
Italy	18,3	17,8	17,8	16,7	14,7	14,8	14,8	14,4	15,0	13,5
Hungary	6,3	8,1	7,0	5,7	5,7	6,7	7,3	6,8	6,2	3,8

Ημιαστικές περιοχές

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
EU	14,4	13,7	13,1	12,5	11,9	11,5	11,3	11,6	11,3	11,3
Greece	13,0	9,9	11,6	11,4	10,4	9,4	7,4	6,1	5,0	3,7
Italy	18,7	17,8	16,8	16,9	15,1	14,3	13,1	13,9	13,9	12,9
Hungary	9,7	10,2	10,3	11,3	10,5	10,4	10,3	11,7	12,1	12,2

Αγροτικές περιοχές

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
EU	15,2	14,6	13,9	13,2	12,4	12,2	11,9	11,0	10,9	10,6
Greece	20,0	19,1	18,0	17,5	15,9	13,3	10,4	11,2	8,0	7,3
Italy	19,3	18,3	17,7	17,1	15,4	15,2	13,6	13,6	14,8	14,6
Hungary	14,3	14,2	16,7	17,2	16,3	15,9	17,7	17,9	18,4	18,1

Δεδομένα από την ιστοσελίδα [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_ifse_30&lang=en)

dataset=edat_ifse_30&lang=en

Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανά φύλο και χώρα γέννησης [edat_ifse_02]

Από 18 έως 24 ετών.ΕΥΡΩΠΗ – 28 ΧΩΡΕΣ

Γέννηση σε άλλη χώρα εκτός της χώρας διαμονής

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΕΕ	25,6	24,8	24,2	21,9	20,2	19,5	19,8	19,3	20,1	19,9
Ελλάδα	43,1	44,5	41,4	35,7	27,8	24,1	18,1	16,9	17,9	26,9
Ιταλία	40,7	39,6	38,9	34,3	32,6	31,3	30,0	30,1	35,2	32,3
Ουγγαρία	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Δεδομένα από την ιστοσελίδα [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_ifse_02&lang=en)

dataset=edat_ifse_02&lang=en

Συγκριτικά στατιστικά στοιχεία

Figure 16 – Early leavers from education and training by sex, country of birth and degree of urbanisation, 2019 [%]

	Total	Men	Women	Native-born	Foreign-born	Cities	Towns and suburbs	Rural areas
EU-27	10.2	11.9	8.4	8.9	22.2	9.1	11.2	10.7
BE	8.4	10.5	6.2	7.3	15.7	11.1	7.2	6.3
BG	13.9	14.5	13.3	14.0	:	8.5	13.8	24.5
CZ	6.7	6.6	6.8	6.7	8.3	5.8	7.9	6.4
DK	9.9	12.1	7.6	9.7	13.1	7.2	11.4	12.3
DE	10.3	11.8	8.8	8.1	24.2	10.3	11.1	9.0
EE	9.8	12.7	6.9	9.6	:	6.6	14.3	12.3
IE	5.1	5.9	4.3	5.3	4.2	3.7	6.9	5.4
EL	4.1	4.9	3.2	2.9	26.9	3.2	3.7	7.3
ES	17.3	21.4	13.0	14.4	31.1	15.3	19.5	19.6
FR	8.2	9.6	6.9	7.8	13.4	8.0	9.2	8.0
HR	3.0	3.1	3.0	3.1	:	1.9	1.8	4.9
IT	13.5	15.4	11.5	11.3	32.3	13.5	12.9	14.6
CY	9.2	11.1	7.5	4.8	23.3	9.9	9.3	7.0
LV	8.7	10.5	6.8	8.8	:	3.9	13.1	11.1
LT	4.0	5.1	2.8	4.0	:	2.3	6.9	4.9
LU	7.2	8.9	5.5	6.8	8.1	:	10.0	4.6
HU	11.8	12.7	10.9	11.9	:	3.8	12.2	18.1
MT	16.7	18.3	14.8	15.4	27.0	20.7	12.6	:
NL	7.5	9.5	5.5	7.2	11.6	7	8.3	8.9
AT	7.8	9.5	6.1	5.7	19.2	11.7	7.6	4.4
PL	5.2	6.7	3.6	5.2	:	4.0	6.3	5.6
PT	10.6	13.7	7.4	10.3	14.4	9.1	11.8	11.7
RO	15.3	14.9	15.8	15.4	:	4.3	15.7	22.4
SI	4.6	5.2	3.8	4.0	11.6	3.4	5.1	4.7
SK	8.3	8.8	7.9	8.3	:	:	11.7	7.9
FI	7.3	8.5	6.0	7.0	11.5	5.2	9.7	8.7
SE	6.5	7.4	5.5	4.6	13.6	4.6	7.3	8.4

Source: Eurostat, EU Labour Force Survey 2019. Online data code: [edat_ifse_14], [edat_ifse_02] and [edat_ifse_30].

Note: The ELET data by sex and labour market status has low reliability in 2019 for HR. The ELET data by sex and country of birth has low reliability in 2019 for CZ, DK, EE, HR, LV, HU, PL, SL, SK and FI. The ELET data by sex and degree of urbanisation has low reliability in 2019 for HR.

14. Δείκτες σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη

Ελλάδα

Πηγή: Education and Training monitor 2018

1. Key indicators

		Greece		EU average		
		2014	2017	2014	2017	
Education and training 2020 benchmarks						
Early leavers from education and training (age 18-24)		9.0%	6.0%	11.2%	10.6%	
Tertiary educational attainment (age 30-34)		37.2%	43.7%	37.9%	39.9%	
Early childhood education and care (from age 4 to starting age of compulsory primary education)		76.3% ¹³	79.8% ¹⁶	94.2% ¹³	95.3% ¹⁶	
Proportion of 15 year-olds underachieving in:	Reading	22.6% ¹²	27.3% ¹⁵	17.8% ¹²	19.7% ¹⁵	
	Maths	35.7% ¹²	35.8% ¹⁵	22.1% ¹²	22.2% ¹⁵	
	Science	25.5% ¹²	32.7% ¹⁵	16.6% ¹²	20.6% ¹⁵	
Employment rate of recent graduates by educational attainment (age 20-34 having left education 1-3 years before reference year)	ISCED 3-8 (total)	44.3%	52.0%	76.0%	80.2%	
Adult participation in learning (age 25-64)	ISCED 0-8 (total)	3.2%	4.5%	10.8%	10.9%	
Learning mobility	Degree mobile graduates (ISCED 5-8)	:	11.1% ¹⁶	:	3.1% ¹⁶	
	Credit mobile graduates (ISCED 5-8)	:	2.2% ¹⁶	:	7.6% ¹⁶	
Other contextual indicators						
Education investment	Public expenditure on education as a percentage of GDP	4.3%	4.3% ¹⁶	4.9%	4.7% ¹⁶	
	Expenditure on public and private institutions per student in € PPS	ISCED 1-2	:	: ¹⁵	€6 494 ^d	: ¹⁵
		ISCED 3-4	:	: ¹⁵	€7 741 ^d	: ¹⁵
		ISCED 5-8	:	: ¹⁵	€11 187 ^d	: ¹⁵
Early leavers from education and training (age 18-24)	Native-born	7.3%	5.4%	10.4%	9.6%	
	Foreign-born	27.8%	16.9%	20.2%	19.4%	
Tertiary educational attainment (age 30-34)	Native-born	41.3%	47.1%	38.6%	40.6%	
	Foreign-born	8.4%	11.9%	34.3%	36.3%	
Employment rate of recent graduates by educational attainment (age 20-34 having left education 1-3 years before reference year)	ISCED 3-4	38.8%	44.8%	70.7%	74.1%	
	ISCED 5-8	47.4%	55.8%	80.5%	84.9%	

Sources: Eurostat (see section 10 for more details); OECD (PISA).

Notes: data refer to weighted EU averages, covering different numbers of Member States depending on the source; d = definition differs, 12 = 2012, 13 = 2013, 15 = 2015, 16 = 2016.

On credit graduate mobility, the EU average is calculated by DG EAC on the available countries; on degree graduate mobility, the EU average is calculated by JRC over Eurostat and OECD data.

Further information can be found in the relevant section of Volume 1 (ec.europa.eu/education/monitor).

Ιταλία

Πηγή: Education and Training monitor 2018

1. Key indicators

		Italy		EU average		
		2014	2017	2014	2017	
Education and training 2020 benchmarks						
Early leavers from education and training (age 18-24)		15.0%	14.0%	11.2%	10.6%	
Tertiary educational attainment (age 30-34)		23.9%	26.9%	37.9%	39.9%	
Early childhood education and care (from age 4 to starting age of compulsory primary education)		96.5% ¹³	96.1% ¹⁶	94.2% ¹³	95.3% ¹⁶	
Proportion of 15 year-olds underachieving in:	Reading	19.5% ¹²	21.0% ¹⁵	17.8% ¹²	19.7% ¹⁵	
	Maths	24.7% ¹²	23.3% ¹⁵	22.1% ¹²	22.2% ¹⁵	
	Science	18.7% ¹²	23.2% ¹⁵	16.6% ¹²	20.6% ¹⁵	
Employment rate of recent graduates by educational attainment (age 20-34 having left education 1-3 years before reference year)	ISCED 3-8 (total)	45.0%	55.2%	76.0%	80.2%	
Adult participation in learning (age 25-64)	ISCED 0-8 (total)	8.1%	7.9%	10.8%	10.9%	
Learning mobility	Degree mobile graduates (ISCED 5-8)	1	3.3% ¹⁶	1	3.1% ¹⁶	
	Credit mobile graduates (ISCED 5-8)	1	7.8% ¹⁶	1	7.6% ¹⁶	
Other contextual indicators						
Education investment	Public expenditure on education as a percentage of GDP	4.0%	3.9% ¹⁶	4.9%	4.7% ¹⁶	
	Expenditure on public and private institutions per student in € PPS	ISCED 1-2	€6 226	€6 667 ¹⁵	€6 494 ^d	1 ¹⁵
		ISCED 3-4	€6 797 ^d	1 ¹⁵	€7 741 ^d	1 ¹⁵
		ISCED 5-8	€8 451	€8 583 ¹⁵	€11 187 ^d	1 ¹⁵
Early leavers from education and training (age 18-24)	Native-born	13.0%	12.0%	10.4%	9.6%	
	Foreign-born	32.6%	30.1%	20.2%	19.4%	
Tertiary educational attainment (age 30-34)	Native-born	26.7%	30.6%	38.6%	40.6%	
	Foreign-born	12.8%	12.8%	34.3%	36.3%	
Employment rate of recent graduates by educational attainment (age 20-34 having left education 1-3 years before reference year)	ISCED 3-4	38.3%	48.4%	70.7%	74.1%	
	ISCED 5-8	52.9%	62.7%	80.5%	84.9%	

Sources: Eurostat (see section 10 for more details); OECD (PISA).

Notes: data refer to weighted EU averages, covering different numbers of Member States depending on the source; d = definition differs, 12 = 2012, 13 = 2013, 15 = 2015, 16 = 2016.

On credit graduate mobility, the EU average is calculated by DG EAC on the available countries; on degree graduate mobility, the EU average is calculated by JRC over Eurostat and OECD data.

Further information can be found in the relevant section of Volume 1 (ec.europa.eu/education/monitor).

Ουγγαρία

Πηγή: Education and Training monitor 2018

1. Key indicators

			Hungary		EU average	
			2014	2017	2014	2017
Education and training 2020 benchmarks						
Early leavers from education and training (age 18-24)			11.4%	12.5%	11.2%	10.6%
Tertiary educational attainment (age 30-34)			34.1%	32.1%	37.9%	39.9%
Early childhood education and care (from age 4 to starting age of compulsory primary education)			94.7% ¹³	95.7% ¹⁶	94.2% ¹³	95.3% ¹⁶
Proportion of 15 year-olds underachieving in:	Reading		19.7% ¹²	27.5% ¹⁵	17.8% ¹²	19.7% ¹⁵
	Maths		28.1% ¹²	28.0% ¹⁵	22.1% ¹²	22.2% ¹⁵
	Science		18.0% ¹²	26.0% ¹⁵	16.6% ¹²	20.6% ¹⁵
Employment rate of recent graduates by educational attainment (age 20-34 having left education 1-3 years before reference year)	ISCED 3-8 (total)		78.5%	84.7%	76.0%	80.2%
Adult participation in learning (age 25-64)	ISCED 0-8 (total)		3.3%	6.2%	10.8%	10.9%
Learning mobility	Degree mobile graduates (ISCED 5-8)		:	3.3% ¹⁶	:	3.1% ¹⁶
	Credit mobile graduates (ISCED 5-8)		:	2.9% ¹⁶	:	7.6% ¹⁶
Other contextual indicators						
Education investment	Public expenditure on education as a percentage of GDP		5.1%	4.9% ¹⁶	4.9%	4.7% ¹⁶
	Expenditure on public and private institutions per student in € PPS	ISCED 1-2	€2 828	€3 702 ¹⁵	€6 494 ^d	:
		ISCED 3-4	€6 068	€5 802 ¹⁵	€7 741 ^d	:
ISCED 5-8		€6 379	€6 616 ¹⁵	€11 187 ^d	:	
Early leavers from education and training (age 18-24)	Native-born		11.5%	12.5%	10.4%	9.6%
	Foreign-born		:	:	20.2%	19.4%
Tertiary educational attainment (age 30-34)	Native-born		33.9%	32.3%	38.6%	40.6%
	Foreign-born		44.7%	24.8% ^u	34.3%	36.3%
Employment rate of recent graduates by educational attainment (age 20-34 having left education 1-3 years before reference year)	ISCED 3-4		72.6%	81.6%	70.7%	74.1%
	ISCED 5-8		85.7%	88.7%	80.5%	84.9%

Sources: Eurostat (see section 10 for more details); OECD (PISA).

Notes: data refer to weighted EU averages, covering different numbers of Member States depending on the source;

d = definition differs, u = unreliable, 12 = 2012, 13 = 2013, 15 = 2015, 16 = 2016.

On credit graduate mobility, the EU average is calculated by DG EAC on the available countries; on degree graduate mobility, the EU average is calculated by JRC over Eurostat and OECD data.

Further information can be found in the relevant section of Volume 1 (ec.europa.eu/education/monitor).

Καλές πρακτικές και προτάσεις

15. Συστάσεις για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο)

“Assessment of the Implementation of the 2011 Council Recommendation on Policies to Reduce Early School Leaving” (2019)
Recommendations by working team

1. Διασφάλιση ότι οι στρατηγικές ή τα μέτρα περιλαμβάνουν επαρκή εστίαση στην πρόληψη και την παρέμβαση, καθώς και στην αντιστάθμιση. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων προληπτικά πριν – ή μόλις – εμφανίζονται προειδοποιητικά σημάδια αποφεύγει την κλιμάκωση των προβλημάτων και μπορεί να αποφύγει την πλήρη αποδέσμευση από το εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς αργότερα θα είναι πολύ πιο δύσκολο να επανέλθει κανείς. Σε πολλές χώρες, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις πολιτικές κατά του διαχωρισμού στα σχολεία και τις εκπαιδευτικές περιοχές, καθώς και στην ανάπτυξη πιο ευέλικτων και εξατομικευμένων δομών για την ευημερία όλων των κοινωνικών ομάδων. **Όλοι οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να επωφεληθούν από τις πολιτικές «πρόληψης», όχι μόνο οι ομάδες που κινδυνεύουν.**

2. Με βάση στοιχεία από της έρευνας, θα πρέπει να αναπτυχθούν πολιτικές για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών συγκεκριμένων ομάδων, όπως οι νεοαφιχθέντες μετανάστες (όλες οι ηλικίες), οι εκπαιδευόμενοι διαφορετικών ηλικιών, οι νέοι άνδρες, οι άνθρωποι που ζουν σε αγροτικές ή απομακρυσμένες περιοχές και όσοι έχουν προβλήματα ψυχικής υγείας. Πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα άτομα με περίπλοκες ανάγκες (π.χ. παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας, παιδιά υπό φροντίδα, παιδιά με γονέα στη φυλακή, θύματα ενδοοικογενειακής βίας). Χωρίς να προσαρμόζεται η πολιτική σε εκείνους που αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα, οι προσεγγίσεις προς την σχολική εγκατάλειψη δεν μπορούν να επιτύχουν.

3. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πολύπλευρη διάσταση της σχολικής εγκατάλειψης, θα πρέπει να διευκολυνθεί και να προωθηθεί ο στρατηγικός και διατομεακός διάλογος μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής σε διάφορους τομείς (π.χ. εκπαίδευση, υγεία, απασχόληση, δικαιοσύνη, μετανάστευση) αλλά και με τη συμμετοχή άλλων σχετικών παραγόντων, όπως οι κοινωνικοί εταίροι της ΕΕ ή οι ΜΚΟ.

4. Για να είναι αποτελεσματική, η χάραξη πολιτικής πρέπει να περιλαμβάνει τις απόψεις ενδιαφερομένων, όπως οι περιθωριοποιημένοι γονείς, οι εκπαιδευόμενοι, οι κοινότητες μεταναστών και οι ΜΚΟ.

5. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην κοινότητα αξίζει περαιτέρω εξέταση σε επίπεδο πολιτικής, επαγγελματικού και ερευνητικού επιπέδου. Πολλά υποσχόμενα παραδείγματα κοινοτικών κέντρων διά βίου μάθησης σε συνδυασμό με διεπιστημονικές ομάδες θα μπορούσαν επίσης να συνδεθούν με την ενσωμάτωσή και την επαγγελματική αποκατάσταση

6. Οι πολιτικές που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης θα πρέπει να ενσωματωθούν περαιτέρω με δράσεις που στοχεύουν στην καταπολέμηση του εκφοβισμού καθώς και στην ψυχική υγεία και ευημερία.

7. Δεν υπάρχει επαρκής εστίαση στην επικύρωση/αναγνώριση της προηγούμενης μάθησης, η οποία έχει ιδιαίτερη σημασία για τους μετανάστες. Πρέπει να θεσπιστούν περισσότερα – και πιο αποτελεσματικά- συστήματα για να διευκολυνθεί η επιτυχής ένταξη των νεοαφιχθέντων μεταναστών και προσφύγων.

8. Καλύτερη στρατηγική αξιοποίηση των τεχνών και του πολιτισμού, καθώς και άλλων εξωσχολικών δραστηριοτήτων, για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης.

9. Η δυνατότητα των μέτρων πρόωρης εγκατάλειψης να συμβάλουν στην αύξηση της ειρήνης, της σταθερότητας και της κοινωνικής συνοχής, συμπεριλαμβανομένης της επιτυχούς και βιώσιμης ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων, δεν αναγνωρίζεται αρκετά σαφώς σε άλλους άξονες.

10. Μεταρρύθμιση της Αρχικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών ώστε η πρόωρη εγκατάλειψη – και η κοινωνική ένταξη πιο ευρέως – να είναι στο επίκεντρο της προετοιμασίας των εκπαιδευτικών και άλλων σχολικών στελεχών (π.χ. δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων, ενσωμάτωση ποικίλου, πολιτιστικού υλικού στα μαθήματα). Μεγαλύτερη έμφαση θα πρέπει επίσης να δοθεί στις διαστάσεις της διδασκαλίας που μπορούν να επηρεάσουν την πρόωρη εγκατάλειψη συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της ευαισθητοποίησης για το φαινόμενο και του εντοπισμού προειδοποιητικών σημείων. Μέχρι σήμερα, αυτό το θέμα – σε συνάρτηση με την έλλειψη εστίασης στην πρόωρη εγκατάλειψη στην έρευνα στα πανεπιστήμια – έχει παραμεληθεί σχετικά στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Οι εκπαιδευτικοί προτείνουν

Ολοκληρωμένη προσέγγιση από το σχολείο και την κοινότητα

Σύνδεση τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης

Συνεργασία σχολείου, οικογένειας και μη κυβερνητικών φορέων

Ο πολιτισμός και οι τέχνες ως πηγή δημιουργικής μάθησης

Ψηφιακή μάθηση για ενίσχυση του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας

Εξωμαθησιακές δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις επιθυμίες των παιδιών

Έγκαιρα μέτρα παρέμβασης

Οι απόψεις των μαθητών έχουν ιδιαίτερη σημασία καθώς οι ίδιοι μπορούν να αναλύσουν τους λόγους εγκατάλειψης

Εξατομικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη σε ευπαθείς ομάδες, μετανάστες, νέους σε κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης κλπ

Thematic Working Group on Early School Leaving (2013)
Recommendations by working team

Επιπλέον, με βάση το έργο της ομάδας εργασίας **Thematic Working Group on Early School Leaving**, τα ακόλουθα μηνύματα πολιτικής προσδιορίζουν τις κρίσιμες συνθήκες για επιτυχημένες πολιτικές.

1. Διασφάλιση **μακροπρόθεσμης πολιτικής και οικονομικής δέσμευσης** για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης και τη διατήρηση της στην πολιτική ατζέντα.
2. Διασφάλιση ότι **τα παιδιά και οι νέοι βρίσκονται στο επίκεντρο όλων των πολιτικών** που στοχεύουν στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης. Να υπάρξει δέσμευση ότι οι φωνές τους λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη και την εφαρμογή αυτών των πολιτικών.
3. Ανάπτυξη και εφαρμογή μιας **βιώσιμης εθνικής στρατηγικής** για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να καλύπτει όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και να περιλαμβάνει το **σωστό συνδυασμό μέτρων πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης**.
4. Επένδυση στη βάση γνώσεων για την πρόωρη εγκατάλειψη, μέσω τακτικής και **έγκαιρης συλλογής δεδομένων και πληροφοριών**. Διασφάλιση ότι τα δεδομένα και οι πληροφορίες για την πρόωρη εγκατάλειψη είναι προσβάσιμα και χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά στην ανάπτυξη πολιτικής. Διασφάλιση ότι η **παρακολούθηση και η αξιολόγηση των μέτρων ενάντια στην πρόωρη εγκατάλειψη κατευθύνουν την ανάπτυξη της πολιτικής**.
5. Διασφάλιση της ανάπτυξης και της εφαρμογής της πολιτικής σε **ισχυρή, μακροπρόθεσμη συνεργασία μεταξύ των εθνικών, περιφερειακών/τοπικών αρχών και ενδιαφερομένων, καθώς και μεταξύ διαφορετικών πολιτικών**, μέσω της σύστασης, για παράδειγμα, ενός συντονιστικού οργάνου.
6. Εξάλειψη των **εμποδίων στο πλαίσιο του συστήματος σχολικής εκπαίδευσης** που μπορεί να παρεμποδίσουν τους νέους στην ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εξασφάλιση **ομαλής μετάβασης μεταξύ των διαφόρων επιπέδων εκπαίδευσης**. Εξασφάλιση πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής (συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της φροντίδας της προσχολικής ηλικίας) και της παροχής υψηλής ποιότητας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (VET).
7. Υποστήριξη σχολείων για να αναπτύξουν **ευνοϊκά και υποστηρικτικά περιβάλλοντα μάθησης που εστιάζουν στις ανάγκες των μεμονωμένων μαθητών**. Προώθηση ενός προγράμματος σπουδών που είναι σχετικό με τις ανάγκες των μαθητών και προσελκύει.

8. Προώθηση και υποστήριξη **ομάδων από διαφορετικούς επιστημονικούς χώρους στα σχολεία**

9. Υποστήριξη της **συνεργασίας μεταξύ σχολείων, τοπικών κοινοτήτων, γονέων και μαθητών** στην ανάπτυξη του σχολείου και σε πρωτοβουλίες για τη μείωση της μαθητικής διαρροής. Προώθηση της ισχυρής δέσμευσης όλων των ενδιαφερόμενων μερών στις προσπάθειες μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών επιχειρήσεων.

10. Προώθηση **καλύτερης κατανόησης της πρόωρης εγκατάλειψης στην αρχική εκπαίδευση και συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη για όλο το προσωπικό του σχολείου, ιδίως για τους εκπαιδευτικούς**. Να καθοδηγείται το προσωπικό να παρέχει διαφοροποιημένη μαθησιακή υποστήριξη στους μαθητές χωρίς αποκλεισμούς και εξατομικευμένα.

Οι εκπαιδευτικοί προτείνουν

Κεντρικός ρόλος του μαθητή

Υποστήριξη από τις διοικητικές υπηρεσίες των σχολείων

Εθνική πολιτική και επένδυση στην εκπαίδευση

Μέτρα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και όχι μόνο στη Β/θμια που παρουσιάζεται το φαινόμενο

Στενή σχέση μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών

Φιλικό σχολικό περιβάλλον

Υποστήριξη των εκπαιδευτικών από ειδικούς

Συνεργασία σε τοπικό επίπεδο

Στατιστικά στοιχεία, αξιοποίηση για τη βελτίωση του σχολείου

Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών

Διατομεακή συνεργασία

Σύγχρονες διδακτικές μεθόδους

Υποστήριξη των οικογενειών από ειδικούς

16. Προτάσεις για την πρόωρη εγκατάλειψη (σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο)

Thematic Working Group on Early School Leaving (2013)
Recommendations by working team

Μέτρα κατά της πρόωρης εγκατάλειψης από την ομάδα εργασίας με θέμα «**Early School Leaving**».

Μέτρα σε εθνικό επίπεδο

Διαχείριση

Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου απαιτεί μακροπρόθεσμη στρατηγική με σταθερή πολιτική και οικονομική δέσμευση. Αυτό περιλαμβάνει τους φορείς χάραξης πολιτικής, τις εκπαιδευτικές αρχές καθώς και τους γονείς, τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τους.

Μια εθνική στρατηγική για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση μιας συνεκτικής, συστημικής και συντονισμένης προσέγγισης, της ανταλλαγής ορθών πρακτικών και της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων. Απαιτεί ισχυρό συντονισμό και συνεργασία μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων. Ανάλογα με τη δομή της χώρας οι φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο παίζουν διαφορετικούς ρόλους. Σημαντικά στοιχεία μιας βιώσιμης και ολοκληρωμένης στρατηγικής είναι:

Συντονιστικό όργανο: Ένα συντονιστικό όργανο, όπως μια ειδική μονάδα του Υπουργείου Παιδείας για να υποστηρίξει τη συνεργασία σε εθνικό επίπεδο και να συνεργάζεται με υπουργεία/ινστιτούτα σε σχετικούς τομείς πολιτικής (π.χ. εκπαίδευση, οικονομία, απασχόληση, νεολαία, υγεία, πρόνοια και κοινωνική πολιτική).

Ευέλικτη προσέγγιση: Μια μακροπρόθεσμη εθνική στρατηγική πρέπει να είναι ευέλικτη και να επιτρέπει την αναθεώρηση και την τροποποίηση των προτεραιοτήτων και δράσεων, όπου απαιτείται. Οι μακροοικονομικές και κοινωνικές συνθήκες μπορούν να αλλάξουν και να επηρεάσουν τις αποφάσεις και τα κίνητρα των νέων να συνεχίσουν την εκπαίδευση και την κατάρτισή τους.

Προσαρμογή: Οι εθνικές στρατηγικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τοπικές και περιφερειακές εξελίξεις. Οι πρωτοβουλίες και τα μέτρα πρέπει να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες τοπικές και περιφερειακές ανάγκες για την επίτευξη του μεγαλύτερου αντίκτυπου. Ο ρόλος των τοπικών αρχών στην ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών είναι καίριας σημασίας. Οι τοπικοί παράγοντες είναι συνήθως καλά ενημερωμένοι για την κατάσταση των νέων στην περιοχή τους, είναι υπεύθυνοι για τις παροχές και είναι σε θέση να διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών υπηρεσιών και επαγγελματιών. Τα σχολεία και οι τοπικοί φορείς χρειάζονται αυτονομία για τον εντοπισμό και την ανάπτυξη τοπικών λύσεων με τοπικούς φορείς. Θα πρέπει να υπάρξει ισορροπία μεταξύ μιας προσέγγισης από τη βάση προς τα πάνω και από την κορυφή προς τα κάτω.

Ευαισθητοποίηση και κατάρτιση: Προκειμένου να διασφαλιστεί η διαρκής πολιτική δέσμευση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και των ενδιαφερόμενων μερών, είναι ση-

μαντικό να παρέχεται ενημέρωση και κατάρτιση σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη. Είναι σημαντικό να αυξηθεί το επίπεδο ευαισθητοποίησης μεταξύ εκείνων που εργάζονται με νέους ανθρώπους που κινδυνεύουν να διακόψουν την εκπαίδευση.

Βιώσιμη χρηματοδότηση: Οι μακροπρόθεσμες παρεμβάσεις χρειάζονται χρόνο για να παράγουν αποτελέσματα, αλλά παράγουν πιο αποτελεσματικά και διαρκή αποτελέσματα από ό,τι οι βραχυπρόθεσμες, αποσπασματικές πρωτοβουλίες.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση: Η συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών και των μέτρων μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης είναι απαραίτητη. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση μπορούν επίσης να επιτρέψουν τη σύγκριση μεταξύ των περιφερειών και των τοπικών αρχών και μπορεί να συμβάλει στη διευκόλυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

Διατομεακή συνεργασία

Η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης απαιτεί την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία των ενδιαφερομένων σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό και σχολικό επίπεδο. Αυτό περιλαμβάνει **τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς, τους μαθητές και τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τους μαζί με τα κέντρα προσανατολισμού, τα συνδικάτα, τους εργοδότες και άλλους εμπειρογνώμονες όπως οι κοινωνικοί λειτουργοί ή οι σχολικοί ψυχολόγοι.** Βασικοί αντιπρόσωποι από τομείς πολιτικής όπως η απασχόληση, η νεολαία, η υγεία και η κοινωνική πολιτική πρέπει να συμμετέχουν σε μια συλλογική προσέγγιση. Κάθε ενδιαφερόμενος και κάθε τομέας πολιτικής παρέχει μια πολύτιμη και διαφορετική προσέγγιση για την κατανόηση της πρόωρης εγκατάλειψης. Ο κάθε φορέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό λύσεων και στην παροχή εμπειρογνωμοσύνης για την αντιμετώπιση διαφορετικών παραγόντων που οδηγούν στην πρόωρη εγκατάλειψη. Η συνεργασία είναι ιδιαίτερα σημαντική στην εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας, όπου οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν συχνά πολλαπλά προβλήματα και απαιτούν ολοκληρωμένη υποστήριξη. Η συνεργασία μπορεί να λάβει **διάφορες μορφές σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή σχολικό επίπεδο.** Αυτό θα εξαρτηθεί από τη διοικητική δομή της χώρας και το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες μορφές ομαδικής εργασίας, δικτύωσης, διατομεακής συνεργασίας. Οι διάφορες μορφές συνεργασίας θα πρέπει να συμπληρώνουν και να υποστηρίζουν η μία την άλλη. Ένας συντονιστικός φορέας μπορεί επίσης να υποστηρίξει την ανάπτυξη της τοπικής και περιφερειακής συνεργασίας, να παρέχει καθοδήγηση στους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς και να διευκολύνει τη συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Η συνεργασία σε τοπικό ή σχολικό επίπεδο είναι συνήθως ευκολότερο να επιτευχθεί εάν υποστηρίζεται από συναφείς εθνικές πολιτικές, στις οποίες οι κυβερνήσεις διευκολύνουν τη διατομεακή εργασία και ευθυγραμμίζουν τις εθνικές πολιτικές από διάφορους τομείς πολιτικής.

Η συνεργασία θα πρέπει να ενσωματώνεται στις βασικές πρακτικές εργασίας όλων των υπηρεσιών και των ενδιαφερομένων φορέων που συνεργάζονται με τους νέους. Απαιτεί μια συστημική διαμόρφωση αυτών των υπηρεσιών, όπου στη συνέχεια καταργούνται τα όρια μεταξύ υπηρεσιών και επαγγελματιών και αναπτύσσονται συνέργειες. Απαιτεί σαφείς και κοινούς στόχους, κοινή γλώσσα, αμοιβαία κατανόηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων, καλή επικοινωνία και σαφή ορισμό των ρόλων και των ευθυνών όλων των παραγόντων. Ωστόσο, η οργάνωση της συμμετοχής και της συμβολής ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων μπορεί να αποτελέσει πρόκληση. Η επιτυχής και βιώσιμη συνεργασία απαιτεί χρόνο, η διατομεακή συνεργασία σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο χρειάζεται συνεχή στήριξη από υψηλότερα πολιτικά επίπεδα. Σε πολλές χώρες, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και των ενδιαφερομένων εξακολουθεί να είναι αδύναμη.

Σημαντικά στοιχεία για την επιτυχή συνεργασία:

Διοργανωτικές ρυθμίσεις: Οι τοπικές αρχές και άλλες συναφείς υπηρεσίες θα πρέπει να θεσπίσουν ρυθμίσεις για τη διατομεακή συνεργασία. Μπορούν να παράσχουν πρό-

σθετη στήριξη για να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση οικογενειακών και κοινωνικών προβλημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα την πρόωρη εγκατάλειψη των νέων από το σχολείο. Θα πρέπει να υποστηριχθούν προγράμματα δημιουργίας τοπικών συμμαχιών.

Κεντρικός ρόλος των σχολείων: Η συνεργασία θα πρέπει να επικεντρώνεται στα σχολεία. Θα πρέπει να ανοιχτούν οι δράσεις των σχολείων ώστε να μπορέσουν να συμπεριλάβουν και άλλους επαγγελματίες όπως κοινωνικούς λειτουργούς, εργαζόμενους σε θέματα φροντίδας, ψυχολόγους, νοσηλευτές, λογοθεραπευτές και ειδικούς επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα σχολεία θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν στρατηγικές για τη βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των γονέων και των τοπικών υπηρεσιών της κοινότητας ώστε να βοηθήσουν στην πρόληψη της σχολικής εγκατάλειψης.

Συμμετοχή μαθητών και γονέων: Τα σχολεία και οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη συμμετοχή των μαθητών και των γονέων και των εκπροσώπων τους στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης. Οι γονείς πρέπει να υποστηρίζονται στη δέσμευση τους με τη σχολική εκπαίδευση, να ενθαρρύνονται έντονα να συμμετέχουν και να είναι υπεύθυνοι για τη σχολική φοίτηση και την εκπαίδευση των παιδιών τους. Τα σχολεία θα πρέπει να αναπτύξουν ειδικά προγράμματα για να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή και εκπροσώπηση των ευάλωτων γονέων και οικογενειών, όπως αυτών που προέρχονται από χαμηλό κοινωνικοοικονομικό ή χαμηλό μορφωτικό υπόβαθρο, τις μονογονεϊκές οικογένειες και τις οικογένειες μεταναστών. Τα σχολεία θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να συνεργάζονται αποτελεσματικά γονείς, μαθητές και τοπικούς φορείς που προσφέρουν το χρόνο και την εμπειρία τους.

Διεπαγγελματικές ομάδες εργασίας: Η διεπαγγελματική συνεργασία επιτρέπει στους επαγγελματίες να αναγνωρίζουν και να συνεργάζονται με την εμπειρογνωμοσύνη άλλων. Όλοι οι συνεργαζόμενοι μπορούν να συνεισφέρουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

Συλλογή δεδομένων και πολιτικές βάσει στοιχείων

Η ακριβής κατανόηση του φαινομένου και των λόγων πίσω από την εγκατάλειψη είναι απαραίτητη για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών. **Η συλλογή δεδομένων και πληροφοριών θα πρέπει να καλύπτει όλα τα επίπεδα και τους τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών σχολείων, της εκπαίδευσης ειδικών αναγκών και της ΕΕΚ.** Η συλλογή δεδομένων για τους νέους που δεν έχουν εγγραφεί ποτέ στο σχολείο μπορεί επίσης να αφορά ορισμένες χώρες και περιφέρειες.

Για την εκτίμηση της κλίμακας της σχολικής εγκατάλειψης απαιτούνται ακριβή ποσοτικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και εκείνους που διατρέχουν κίνδυνο. Ένα ευρύ φάσμα δεδομένων είναι σημαντικό για την στοχοθέτηση. Απαιτείται η κατανόηση των ακόλουθων παραγόντων:

- **Την ηλικία κατά την οποία πραγματοποιείται η διακοπή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης·**
- **Διαφορές όσον αφορά την εγκατάλειψη ανάλογα με το φύλο, τις ακαδημαϊκές επιδόσεις ή τα επίπεδα εκπαίδευσης·**
- **Το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο ·**
- **Η μετανάστευση ή το μειονοτικό υπόβαθρο ή/και η μητρική γλώσσα του μαθητή.**

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη μέθοδο συλλογής στοιχείων που εξετάζουν τους κύριους λόγους διακοπής για διάφορες ομάδες μαθητών, σχολείων, τύπων ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, τοπικών αρχών ή περιφερειών. Από αυτήν την άποψη, είναι σημαντικό να ακουστούν οι απόψεις και οι προοπτικές των νέων ώστε να είναι κατα-

νοητοί οι λόγοι πίσω από την εγκατάλειψη.

Η συνεργασία των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών είναι σκόπιμο να καθιερώσει κοινή κατανόηση του τύπου των δεδομένων και των πληροφοριών που απαιτούνται, των πιθανών δεικτών και των μεθόδων συλλογής δεδομένων.

Συστήματα συλλογής δεδομένων σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο: Προκειμένου να συλλέξουν δεδομένα σχετικά με τα χαρακτηριστικά της σχολικής εγκατάλειψης, οι χώρες εφαρμόζουν διαφορετικά συστήματα συλλογής δεδομένων. Οι εμπειρίες ορισμένων κρατών μελών δείχνουν ότι ένας κεντρικός φορέας που είναι αρμόδιος για τη συλλογή δεδομένων μπορεί να συμβάλει στην εξασφάλιση της ακρίβειας, της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων. Τα τοπικά και περιφερειακά συστήματα συλλογής δεδομένων μπορούν να προσφέρουν τα θεμέλια για την αντιμετώπιση συγκεκριμένης κατάστασης στο εσωτερικό μιας περιφέρειας ή ενός δήμου. Ωστόσο, δεν είναι πάντα σχεδιασμένα κατά τρόπο που να επιτρέπει τη συγκρισιμότητα σε εθνικό επίπεδο. Τα κεντρικά συστήματα έχουν τη δυνατότητα να διασφαλίσουν τη συνέχεια της παρακολούθησης των δεδομένων σε σχέση με την κινητικότητα των νέων.

Εμπειρικές μελέτες μεγάλης κλίμακας: Οι μεγάλες ποσοτικές και ποιοτικές εμπειρικές μελέτες που διερευνούν τους συσχετισμούς και τους λόγους της πρόωρης εγκατάλειψης είναι σημαντικές για την ανάπτυξη υγιών και στοχευμένων πολιτικών. Για να διερευνηθεί η εξέλιξη της στάσης απέναντι στην εκπαίδευση και την αποχώρηση από το σχολείο, απαιτούνται μελέτες με διαχρονικά σχέδια. Τα δεδομένα από τις μελέτες αυτές θα πρέπει επίσης να συλλέγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μικρής κλίμακας ποιοτικές μελέτες: Οι μικρές ποιοτικές μελέτες μπορούν να αποτελέσουν σημαντική πηγή δεδομένων για την κατανόηση των χαρακτηριστικών της πρόωρης εγκατάλειψης σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον ή σε συγκεκριμένες ομάδες μαθητών. Οι μελέτες αυτές προσφέρουν μια σημαντική ευκαιρία να ακουστούν οι φωνές των νέων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση..

Οι εκπαιδευτικοί προτείνουν

Έχω μία καλή σχέση με όλους τους μαθητές. Έχω γνωρίσει όλους τους γονείς και κηδεμόνες. Γνωρίζω τις ιδιαιτερότητες κάθε οικογένειας. Κρατάω σημειώσεις και στατιστικά στοιχεία για τις απουσίες τους. Θεωρώ ότι μπορώ να εντοπίσω ποιοι μαθητές είναι σε κίνδυνο να αποχωρήσουν από το σχολείο

Πραγματοποιώ κοινωνικές συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις για την τάξη με τη συμμετοχή γονέων. Αυξάνεται η κοινωνική συνοχή και όλοι είναι ευχαριστημένοι

Στην αρχή του έτους, γίνεται συνάντηση των εκπαιδευτικών με ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, θεραπευτές και άλλους ειδικούς. Όταν προκύψουν οι δυσκολίες, οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν που να αναζητήσουν βοήθεια

Ακολουθώ το σύστημα του ομότιμου φίλου. Κάθε μαθητής έχει την ευθύνη για έναν άλλο συμμαθητή / συμμαθήτρια. Ο ένας μαθητής φροντίζει για την κοινωνική και ατομική ευημερία του φίλου / φίλης του. Αναπτύσσεται η ενσυναίσθηση. Όταν ένα παιδί χρειάζεται βοήθεια, είναι πιο εύκολο να απευθυνθεί στο φίλο / φίλη του παρά στον εκπαιδευτικό

Επισημαίνω σε μαθητές και γονείς τη σημασία της εκπαίδευσης

Ζητάω από τους μαθητές να μου εξηγήσουν πάντα τον λόγο απουσίας τους από το μάθημα

Υπάρχει ένα κουτί στην τάξη, οι μαθητές γράφουν ανώνυμα το πρόβλημά τους και το ρίχνουν στο κουτί. Οι συμμαθητές /τριες προτείνουν λύσεις

Μέτρα σε επίπεδο σχολείου

Πρόληψη, Παρέμβαση, Αντιστάθμιση

Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης πρέπει να καλύπτουν ολόκληρο το εκπαιδευτικό φάσμα και να περιλαμβάνουν μέτρα πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης. Η πρόληψη απαιτεί πρωτοβουλίες και η παρέμβαση λαμβάνει χώρα σε επίπεδο μεμονωμένων σχολείων. Ωστόσο, η διάκριση μεταξύ πρόληψης και παρέμβασης δεν είναι πάντα σαφής. Η έκθεση ακολουθεί τον ορισμό της πρόληψης, της παρέμβασης και της αντιστάθμισης που προτείνεται στη σύσταση του Συμβουλίου του 2011 σχετικά με τις πολιτικές μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης.

Υπάρχει ένα σύνολο βασικών αρχών που είναι εξίσου σημαντικές για την πρόληψη, την παρέμβαση και την αντιστάθμιση.

Πρώτον, οι εκπαιδευόμενοι όλων των ηλικιών πρέπει να βρίσκονται **στο κέντρο της εκπαίδευσης με επίκεντρο την ανάπτυξη ατομικών δεξιοτήτων και ταλέντων**. Τα σχολεία θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους μαθητές να αισθάνονται σεβασμό και να αισθάνονται ότι αναγνωρίζονται τα ατομικά τους πλεονεκτήματα, οι ικανότητες και οι ειδικές ανάγκες. Ως εκ τούτου, τα σχολεία πρέπει να θεσπίσουν συνθήκες υπό τις οποίες οι νέοι θα μπορούν να ακμάζουν και να αναπτύσσονται.

Δεύτερον, οι μαθητές απαιτούν **μαθησιακά περιβάλλοντα που είναι φιλόξενα, ανοιχτά, ασφαλή και φιλικά και όπου οι μαθητές αισθάνονται μέλη, χαίρουν εκτίμησης και είναι μέρος μιας κοινότητας**. Τα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να ενδυναμώσουν τους νέους να είναι ενεργοί πολίτες και να διαδραματίζουν θετικό ρόλο στην κοινωνία. Τα σχολεία θα πρέπει να παρέχουν ευκαιρίες για να βοηθήσουν τους μαθητές να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και να αναπτύξουν μια επιθυμία για μάθηση.

Τρίτον, **το εκπαιδευτικό προσωπικό πρέπει να γνωρίζει για την πρόωρη εγκατάλειψη**. Τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να διαθέτουν τις δεξιότητες, την εμπειρογνωμοσύνη και τους πόρους για να παρέχουν σε όλους τους μαθητές τη μαθησιακή υποστήριξη που χρειάζονται.

Οι χώρες θα πρέπει να καθορίσουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ των διαφόρων τύπων μέτρων, ανάλογα με τη δομή του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης τους, και τις ειδικές συνθήκες τους. Ο συντονισμός των μέτρων σε σχολικό, τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο θα συμβάλει στην αποφυγή επικαλύψεων και κενών όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών. Οι νέοι που κινδυνεύουν από την πρόωρη εγκατάλειψη και όσοι έχουν ήδη εγκαταλείψει πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα πρέπει να έχουν εύκολη πρόσβαση σε διαφορετικές ευκαιρίες μάθησης και στοχευμένη στήριξη.

Πρόληψη

Τα προληπτικά μέτρα επιδιώκουν την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης πριν γίνουν ορατά τα πρώτα συμπτώματα. Η επιτυχής πρόληψη εξετάζει τις προϋποθέσεις για την επιτυχή σχολική εκπαίδευση και το σχεδιασμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Πρέπει να διασφαλίσει ότι τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και το μαθησιακό τους περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένου του φυσικού περιβάλλοντος) παρέχουν ένα ενθαρρυντικό κλίμα μάθησης για όλους τους μαθητές. Αυτό περιλαμβάνει την ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά και τους νέους.

Σε επίπεδο συστήματος, τα ακόλουθα χαρακτηριστικά του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των εμποδίων στην ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης:

Πρόσβαση σε καλής ποιότητας εκπαίδευση και φροντίδα προσχολικής ηλικίας (ECEC): Τα στοιχεία δείχνουν ότι η πρόσβαση σε εκπαίδευση καλής ποιότητας σε μικρή ηλικία διευκολύνει την ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων. Τα στοιχεία δείχνουν επι-

σης ότι η καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση αυξάνει τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα και μειώνει τον κίνδυνο της πρόωρης εγκατάλειψης σε μεταγενέστερο στάδιο. Η πρόσβαση σε καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά από κοινωνικά μειονεκτούντα περιβάλλοντα και διευκολύνει την είσοδο στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Πρόγραμμα σπουδών: Ένα πρόγραμμα σπουδών που είναι ολοκληρωμένο και περιεκτικό μπορεί να παρακινήσει τους μαθητές να αναπτύξουν πλήρως τις δυνάμεις και τα ταλέντα τους. Τα προγράμματα σπουδών θα πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές ικανότητες του μαθητή, να λαμβάνει υπόψη διαφορετικά σημεία εκκίνησης και να προσαρμόζεται στις φιλοδοξίες του μαθητή.

Ευέλικτες εκπαιδευτικές διαδρομές: Ο αυστηρός σχεδιασμός των εκπαιδευτικών διασυνδέσεων μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά εμπόδια για την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι καταστάσεις όπου οι μαθητές και οι γονείς τους υποχρεούνται να κάνουν πρόωρες υποχρεωτικές επιλογές μεταξύ διαφορετικών εκπαιδευτικών δομών σε νεαρή ηλικία κάνουν τα εκπαιδευτικά συστήματα εξαιρετικά επιλεκτικά και μπορούν να οδηγήσουν στην υπονόμηση εκείνων που έχουν λάθος προσανατολισμό. Η έρευνα δείχνει επίσης ότι η επανάληψη τάξεων κινδυνεύει να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη των μαθητών. Μπορεί να προκαλέσει πρόωρη εγκατάλειψη, ενώ δεν είναι αποτελεσματική στην αντιμετώπιση πιθανών μαθησιακών ελλείψεων.

Καλύτερη ένταξη των νεοαφιχθέντων παιδιών μεταναστών: Τα παιδιά από νεοαφιχθέντες οικογένειες μεταναστών χρειάζονται στοχευμένη υποστήριξη για να αποκτήσουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και να μπορέσουν να παρακολουθήσουν το σχολείο. Τα περιβάλλοντα μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μπορούν να υποστηρίξουν την ενσωμάτωσή τους και να αυξήσουν την εκπαιδευτική τους επιτυχία. Τα παιδιά των μεταναστών θα πρέπει να τοποθετούνται στην ίδια ηλικιακή ομάδα με τους συνομηλίκους τους, ώστε να εξασφαλίζεται η επιτυχής ένταξη τους. Η διοικητική διαδικασία για την εγγραφή νεοαφιχθέντων παιδιών μεταναστών πρέπει να είναι έγκαιρη και προσαρμοσμένη στη συγκεκριμένη κατάσταση των οικογενειών τους.

Ομαλή μετάβαση μεταξύ των διαφόρων επιπέδων εκπαίδευσης: Θα πρέπει να διευκολυνθεί η μετάβαση από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και από την κατώτερη στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η στενότερη συνεργασία μεταξύ των σχολείων, τα προγράμματα εισαγωγής και η στοχευμένη στήριξη των παιδιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής στο νέο σχολικό περιβάλλον μπορούν να αποτρέψουν την αποξένωση ως αποτέλεσμα δύσκολων μεταβατικών εμπειριών. Είναι επίσης απαραίτητη η ισχυρότερη διασύνδεση των εκπαιδευτικών οδών, προσφέροντας συγκεκριμένες επιλογές για τους νέους που μπορεί να προτιμούν μια διαφορετική πορεία σπουδών.

Υψηλής ποιότητας, ελκυστική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ): Η ΕΕΚ υψηλής ποιότητας, ίσης αξίας με την γενική εκπαίδευση, παρέχει ευκαιρίες σε όλους τους νέους να εξερευνήσουν και να μάθουν περισσότερα για τον κόσμο της εργασίας και να διευκολύνουν τη μετάβαση στην αγορά εργασίας. Είναι σημαντικό η ΕΕΚ να επιτρέπει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τον ίδιο τρόπο όπως η Γενική Εκπαίδευση.

Συμμετοχή μαθητών και γονέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του σχολείου: Οι απόψεις των νέων θα πρέπει να έχουν μεγάλη αξία. Η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στη σχολική κοινότητα αυξάνει τη δέσμευση και τα κίνητρά τους και διευκολύνει την αποτελεσματικότητα του σχολείου. Θα πρέπει να υπάρχει χώρος για τους μαθητές να επηρεάζουν τα σχολεία τους και να συναποφασίζουν για την εκπαιδευτική τους πο-

ρεία. Θα πρέπει οι μαθητές να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους και να συμμετέχουν σε αποφάσεις που επηρεάζουν το σχολείο και τη λειτουργία του. Τα σχολεία θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη συμμετοχή τους μέσω σχολικών συμβουλίων ή διαβουλευσεων με τους μαθητές, για παράδειγμα. Οι γονείς, ως διαμορφωτές της ανάπτυξης των παιδιών τους, θα πρέπει επίσης να εκπροσωπούνται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του σχολείου. Η εξασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των γονέων στο σχολείο είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση ευνοϊκού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος μάθησης γενικά και ιδίως για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης.

Αρχική και συνεχής εκπαίδευση του εκπαιδευτικού προσωπικού: Η ποιότητα της διδασκαλίας και οι ικανότητες των εκπαιδευτικών αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης. Η υψηλή ποιότητα διδασκαλίας και μάθησης απαιτεί τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη του διδακτικού προσωπικού. Συνιστάται η υιοθέτηση μιας προσέγγισης με επίκεντρο την πολυμορφία και την ένταξη. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζουν διαφορετικά στυλ μάθησης και τις ανάγκες των μαθητών και να είναι εξοπλισμένοι με τις δεξιότητες για να υιοθετήσουν μεθόδους χωρίς αποκλεισμούς και με επίκεντρο τους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων επίλυσης συγκρούσεων για την προώθηση ενός θετικού κλίματος στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να υποστηρίζονται κατά την αντιμετώπιση της ποικιλομορφίας όσον αφορά το κοινωνικό και εθνικό υπόβαθρο των μαθητών, καθώς και την υποστήριξη ατόμων με ειδικές μαθησιακές ανάγκες ή/και μαθησιακές δυσκολίες. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να κατανοήσουν την πρόωρη εγκατάλειψη, τις διαφορετικές εκφάνσεις και τα σήματα έγκαιρης προειδοποίησης και να έχουν μεγάλη επίγνωση του ρόλου τους στην αποτροπή του φαινομένου. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται τις δεξιότητες και την ικανότητα να συνεργάζονται με άλλα επαγγέλματα και εταίρους για να αποτρέψουν την πρόωρη εγκατάλειψη. Οι δεξιότητες αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν και να ενισχυθούν κατά την αρχική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Ολιστική προσέγγιση: Πρωτοβουλίες για την ποιότητα, όπως μια ολιστική σχολική προσέγγιση, ενθαρρύνουν τη δημιουργία ευνοϊκού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος μάθησης. Μια τέτοια προσέγγιση απαιτεί ισχυρή ηγεσία και προσεκτικό σχεδιασμό με σαφείς και έξυπνους στόχους για όλο το σχολικό προσωπικό. Συνεπάγεται την παροχή κατάρτισης και υποστήριξης του διδακτικού προσωπικού στην παιδαγωγική τους προσέγγιση.

Ισχυρό και καλά ανεπτυγμένο σύστημα εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού, που διατίθεται σε πρώιμο στάδιο είναι απαραίτητος για την παροχή στους νέους των πληροφοριών που χρειάζονται για να κάνουν ενημερωμένες επιλογές εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας. Είναι απαραίτητο να βοηθήσουμε τους νέους να κατανοήσουν τις δυνάμεις τους, τα ταλέντα τους, τις διαφορετικές επιλογές σπουδών και τις προοπτικές απασχόλησης. Είναι σημαντικό η καθοδήγηση να υπερβαίνει την απλή παροχή πληροφοριών και να επικεντρώνεται στο άτομο σε σχέση με τις ιδιαίτερες ανάγκες και περιστάσεις του. Η καθοδήγηση θα μπορούσε να παρέχεται μέσω διαδραστικών μεθόδων (mentoring, coaching, one-to-one καθοδήγησης, τοποθετήσεις εργασίας).

Συνεργασία με τον κόσμο της εργασίας: Η παροχή ευκαιριών σε πρώιμο στάδιο που θα επιτρέψουν στους νέους να βιώσουν τον κόσμο της εργασίας, για παράδειγμα μέσω «μαθητείας» στις επιχειρήσεις, θα μπορούσε να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τις απαιτήσεις εργασίας και τις προσδοκίες των εργοδοτών. Μπορεί επίσης να αυξήσει τα κίνητρό τους να συνεχίσουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση και να επικεντρωθούν καλύτερα στις μελλοντικές επιλογές σταδιοδρομίας.

Παρέμβαση

Τα μέτρα παρέμβασης ορίζονται ως μέτρα για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων δυσκολιών σε πρώιμο στάδιο. Πολλά μέτρα παρέμβασης ισχύουν για όλους τους μαθητές, αλλά είναι ιδιαίτερα ευεργετικά και συναφή με εκείνους που διατρέχουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης. Άλλα μέτρα παρέμβασης εστιάζονται περισσότερο στους μαθητές και βασίζονται στον έγκαιρο εντοπισμό της απαραίτητης στήριξης για τη μάθηση και την ενθάρρυνση. Θα πρέπει να ακολουθούν μια διεπαγγελματική και ολιστική προσέγγιση και να παρέχουν ατομική καθοδήγηση εκτός από την πρακτική και συναισθηματική υποστήριξη. Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες/αναπηρίες ή εκείνοι που αντιμετωπίζουν προσωπικές, κοινωνικές ή συναισθηματικές προκλήσεις συχνά έχουν πολύ μικρή επαφή με το εκπαιδευτικό προσωπικό ή άλλους ενήλικες για να τους υποστηρίξουν. Χρειάζονται εύκολη πρόσβαση σε εκπαιδευτικούς και άλλους επαγγελματίες που υποστηρίζουν την εκπαιδευτική και προσωπική τους ανάπτυξη. Χρειάζονται επίσης καθοδήγηση μαζί με πολιτιστικές και εξωσχολικές δραστηριότητες για να διευρύνουν τις δυνατότητες μάθησης τους.

Παραδείγματα διαφορετικών μέτρων παρέμβασης περιγράφονται παρακάτω:

Τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης αναφέρονται σε διαφορετικές μεθόδους και ρουτίνες με στόχο τον εντοπισμό και την ανταπόκριση στα πρώιμα σημάδια. Σκοπός είναι να παρασχεθεί έγκαιρη και στοχευμένη στήριξη στους μαθητές που κινδυνεύουν. Οι προσεγγίσεις για την έγκαιρη ανίχνευση ποικίλλουν σε όλα τα κράτη μέλη. Το προσωπικό του σχολείου παίζει βασικό ρόλο στην αναγνώριση των πρώιμων σημείων αδιαφορίας για το σχολείο. Η ανταπόκριση στα πρώτα σημάδια αδιαφορίας πρέπει να είναι γρήγορη και να περιλαμβάνει γονείς και μαθητές. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν μεμονωμένα σχέδια δράσης για να βοηθήσουν και να καθοδηγήσουν τους μαθητές που βρίσκονται σε κίνδυνο. Τα περισσότερα υφιστάμενα μέτρα παρακολουθούν τις απουσίες ως σημάδι για την πρόωρη εγκατάλειψη, μερικοί λαμβάνουν επίσης υπόψη τα αποτελέσματα των εξετάσεων των μαθητών. Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή παρέχει μια στενή προοπτική για το άτομο και την κατάστασή του. Η έγκαιρη ανίχνευση θα πρέπει να βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη άποψη για το άτομο που περιλαμβάνει επίσης κοινωνικούς, οικογενειακούς και συναισθηματικούς παράγοντες. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ο αντίκτυπος των κρίσιμων γεγονότων της ζωής (συμπεριλαμβανομένων των τραυματικών συμβάντων) στην προσωπική ανάπτυξη ενός νέου ατόμου.

Συστημικά πλαίσια στήριξης στα σχολεία: Στο σχολείο θα πρέπει να υπάρχει ένα πλαίσιο στήριξης που να διασφαλίζει ότι οι μαθητές που διατρέχουν κίνδυνο λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται εγκαίρως. Θα πρέπει να βασίζεται σε μια ισχυρή διεπαγγελματική προσέγγιση, υποστήριξη από ειδικούς και ομαδική εργασία. Η ευθύνη για τους μαθητές που διατρέχουν κίνδυνο θα μπορούσε να ανατεθεί σε συντονιστή ή σε μια «ομάδα σχολικής φροντίδας/μαθητή» για παράδειγμα. Ο συντονιστής ή η ομάδα θα μπορούσε να εμπλέξει μια σειρά επαγγελματιών εντός ή εκτός σχολείου. Μια άλλη προσέγγιση θα ήταν σε ένα μέλος του προσωπικού να ανατεθεί άτομο ή οικογένεια που χρήζει στοχευμένης στήριξης. Επιπλέον, θα μπορούσε επίσης να παρασχεθεί συμβουλευτική υποστήριξη στους γονείς και το διδακτικό προσωπικό. Η ισχυρή ηγεσία και οι σαφώς προσδιορισμένοι ρόλοι και ευθύνες είναι καίριας σημασίας για την επιτυχία ενός τέτοιου πλαισίου.

Εστίαση στις ανάγκες του κάθε μαθητή: Η ατομική υποστήριξη μάθησης, οι ευέλικτες μαθησιακές διαδρομές, η υψηλή ποιότητα διδασκαλίας και η μάθηση βασισμένες σε μεθόδους επικεντρωμένες στους μαθητές θα πρέπει να αποτελούν σημαντικό μέρος των σχολικών πολιτικών. Θα πρέπει να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά την επιλογή των μαθημάτων και την παροχή πρόσθετης υποστήριξης στη μάθηση. Ιδιαίτερη στήριξη θα πρέπει να παρέχεται στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες/αναπηρία και σε όσους αντιμετωπίζουν δυσκολίες εξισορρόπησης της εκπαίδευσης με

την οικογενειακή τους ζωή. Οι μαθητές που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην προσπάθεια να καλύψουν τη μάθηση μετά από μακρές περιόδους διακοπής θα πρέπει επίσης να λάβουν ιδιαίτερη προσοχή.

Εξωσχολικές δραστηριότητες για τον εμπλουτισμό της μάθησης: Πολλοί νέοι που κινδυνεύουν από την πρόωρη εγκατάλειψη δεν έχουν την αίσθηση της ταυτότητας ή της σύνδεσης με το σχολείο. Οι εξωσχολικές δραστηριότητες παρέχουν ευκαιρίες στους νέους να αναπτύξουν ένα αίσθημα συμμετοχής. Οι εξωσχολικές δραστηριότητες θα πρέπει να είναι συμβατές με εκπαιδευτικούς στόχους για την αποφυγή πιθανής αποσύνδεσης μεταξύ σχολικών και εξωσχολικών εμπειριών.

Υποστήριξη των εκπαιδευτικών: Η ανάπτυξη της ικανότητας του σχολικού προσωπικού να δημιουργεί και να διατηρεί περιβάλλον μάθησης που υποστηρίζουν τους μαθητές σε κίνδυνο είναι ζωτικής σημασίας. Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να χρειάζονται υποστήριξη για να αναπτύξουν και να προσαρμόσουν διαφορετικές μεθοδολογίες και δεξιότητες για να καλύψουν τις ανάγκες των μεμονωμένων μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει επίσης να έχουν περισσότερο χρόνο και χώρο για ομαδική εργασία και να αξιοποιούν την εμπειρογνωμοσύνη άλλων επαγγελματιών. Περισσότερες ευκαιρίες για δικτύωση μεταξύ σχολείων που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις σε σχέση με την πρόωρη εγκατάλειψη θα ήταν ιδανικές.

Οικογένειες και οι γονείς να υποστηρίξουν την εκπαίδευση των παιδιών τους: Τα σχολεία και οι υπηρεσίες της τοπικής κοινότητας πρέπει να αναπτύξουν προσεγγίσεις που επιτρέπουν στους γονείς να γίνουν συμμετοχικοί στη μάθηση των παιδιών τους. Ορισμένοι γονείς πρέπει να υποστηριχθούν στο ρόλο τους για να ενθαρρύνουν και να παρακινήσουν τους νέους να στοχεύσουν υψηλότερα στις εκπαιδευτικές τους φιλοδοξίες. Για πολλούς μαθητές, η συμμετοχή των γονέων είναι σημαντική για την απόκτηση αναγνώρισης, την αύξηση της αυτοεκτίμησης και του αυτοσεβασμού.

Ευαισθητοποίηση των γονέων σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη: Είναι σημαντικό να συμμετέχουν οι γονείς ως εταίροι στον εντοπισμό πρώιμων συμπεριφορών αδιαφορίας για το σχολείο, ακαδημαϊκών δυσκολιών ή προβλημάτων που μπορεί να οδηγήσουν σε πρόωρη εγκατάλειψη. Οι γονείς που προσέχουν την εμπειρία των παιδιών τους στην εκπαίδευση διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη στήριξη του παιδιού τους στην εκπαιδευτική του προσπάθεια.

Αντιστάθμιση

Ενώ η πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης είναι πιο αποτελεσματική από την αντιστάθμιση των επιπτώσεών της, **τα μέτρα αντιστάθμισης θα είναι πάντα απαραίτητα για τους νέους που διέκοψαν την εκπαίδευσή τους για διάφορους λόγους. Τα μέτρα αντιστάθμισης στοχεύουν στην επανένταξη των ατόμων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.** Αυτό το τμήμα της έκθεσης επικεντρώνεται σε προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας ως εναλλακτικές ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους νέους. Αναγνωρίζεται ότι υπάρχουν και άλλες προσεγγίσεις σε όλα τα κράτη μέλη, για παράδειγμα, μεμονωμένα προσαρμοσμένα προγράμματα που εστιάζουν στην επανένταξη στην βασική εκπαίδευση ή στην παροχή πρακτικών εργασιακών εμπειριών σε συνδυασμό με τη σχολική εκπαίδευση.

Τα προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας επικεντρώνονται σε μια ολιστική και εξατομικευμένη προσέγγιση, αν και η παροχή μπορεί να διαφέρει όσον αφορά την έμφαση και τον προσανατολισμό της. Ορισμένα προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας παρέχουν τη δυνατότητα απόκτησης τυπικών τίτλων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, άλλα εστιάζουν στην προετοιμασία των νέων για την ΕΕΚ ή την απασχόληση. Η παροχή μπορεί να ποικίλλει από την άποψη της ένταξης της στήριξης που παρέχεται στους νέους. Αυτό θα εξαρτηθεί από τις ειδικές ανάγκες του νεαρού.

Για να είναι επιτυχημένα τα συστήματα δεύτερης ευκαιρίας, πρέπει να εξεταστούν οι ακό-

λουθες πτυχές:

Προσβάσιμες εκπαιδευτικές δομές δεύτερης ευκαιρίας: Οι δομές δεύτερης ευκαιρίας βρίσκονται σε διαφορετικά θεσμικά πλαίσια. Τα προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας θα πρέπει να εξασφαλίζουν την εύκολη πρόσβαση σε όλα τα άτομα που ενδιαφέρονται για τη συνέχιση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης τους. Θα πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποικιλομορφία του πληθυσμού των νέων και στην τοπική αγορά εργασίας. Αυτό απαιτεί ευκαιρίες για ευέλικτη μελέτη που θα επιτρέπει στους νέους να έχουν πρόσβαση σε πόρους ανάλογα με τις ανάγκες τους

Αναγνώριση: Οι δομές δεύτερης ευκαιρίας θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας. Θα πρέπει να προσφέρουν έναν εναλλακτικό τρόπο για την επανασύνδεση με την εκπαίδευση και την απόκτηση προσόντων. Η αναγνώριση και η επικύρωση της μάθησης που αποκτήθηκαν σε προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας είναι ζωτικής σημασίας και θα πρέπει να παρέχει στους νέους προσόντα που αναγνωρίζονται στην αγορά εργασίας. Θα πρέπει επίσης να παρέχουν πρόσβαση σε άλλες διαδρομές εκπαίδευσης/κατάρτισης.

Διακυβέρνηση: Η ισχυρή ηγεσία του σχολείου είναι απαραίτητη για την εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας. Η διοίκηση του σχολείου θα πρέπει να εξετάσει μια ολοκληρωμένη σχολική προσέγγιση και να ενθαρρύνει τη συνεργασία πολλών υπηρεσιών στην εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας. Αναγνωρίζεται ότι τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται υποστήριξη για την ανάπτυξη τέτοιων προσεγγίσεων.

Εξατομικευμένη και ολιστική προσέγγιση στην εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας: Μεγαλύτερη έμφαση στην προσωπική ανάπτυξη ώστε οι νέοι να αναπτύξουν εκ νέου τη σχέση τους με τη μάθηση, τον κόσμο της εργασίας και την κοινωνία. Οι νέοι θα πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη των δικών τους σχεδίων μάθησης και ανάπτυξης. Μια εξατομικευμένη και ολιστική προσέγγιση συνεπάγεται:

- στοχευμένη παροχή δεύτερης ευκαιρίας επικεντρωμένη στην προσωπική ανάπτυξη με ευκαιρίες ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής και δεξιοτήτων απασχολησιμότητας·
- πρόσβαση σε εξειδικευμένη υποστήριξη (όπως ψυχολογική ή συναισθηματική υποστήριξη), συμβουλευτική, επαγγελματικός προσανατολισμός και πρακτική υποστήριξη (όπως οικονομική στήριξη ή βοήθεια για την εξασφάλιση της στέγασης)·
- νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, όπως η συνεργατική μάθηση, η μάθηση από ομοτίμους, η εργασία μέσω πρότζεκτ και η διαμορφωτική αξιολόγηση.

Μια ξεχωριστή μαθησιακή εμπειρία: Τα προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας θα πρέπει να παρέχουν στους μαθητές θετικές μαθησιακές εμπειρίες. Θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους νέους να αφήσουν πίσω τους αρνητικές εμπειρίες μάθησης και να επικεντρωθούν στην οικοδόμηση αυτοπεποίθησης, εμπιστοσύνης και κινήτρων. Η δυνατότητα στους νέους να σκέφτονται καλύτερα το μέλλον τους είναι ένα πρώτο αλλά απαραίτητο βήμα για να αποκτήσουν προσόντα σε μεταγενέστερο στάδιο. Κλειδί για την επιτυχία των συστημάτων δεύτερης ευκαιρίας είναι η κατανόηση των συστημικών και ατομικών παραγόντων που έχουν συμβάλει στην εγκατάλειψη του σχολείου. Είναι επίσης σημαντικό να κατανοηθούν παράγοντες που επηρέασαν την απόφαση ενός νέου ατόμου να συμμετάσχει εκ νέου στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Ένα περιβάλλον μάθησης που είναι ασφαλές και ελκυστικό καθώς και σχέσεις βασισμένες στον αμοιβαίο σεβασμό και εμπιστοσύνη είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας.

Ευελιξία στα προγράμματα σπουδών: Το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να είναι καινοτόμο, συμπεριληπτικό και ευέλικτο όσον αφορά τη δομή και το χρονοδιάγραμμα παροχής. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να χρησιμοποιούν παιδαγωγικές προσεγγίσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μεμονωμένων μαθητών σε προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας. Οι εθνικές νομοθεσίες θα πρέπει να επιτρέπουν μεγαλύτερη αυτονομία στα συστήματα δεύτερης ευκαιρίας. Το προσωπικό θα πρέπει να μπορεί να απο-

φασίζει σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα τα προγράμματα σπουδών και την κινητικότητα των σπουδαστών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας που προσανατολίζονται στην ΕΕΚ. Η ευελιξία θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει μέτρα που θα επιτρέπουν στους μαθητές να επιστρέψουν στην τυπική εκπαίδευση.

Συμμετοχή και υποστήριξη των εκπαιδευτικών: Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας είναι συνήθως ευρύτερος. Οι εκπαιδευτικοί συχνά παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση, πολλές φορές σε θέματα που δεν σχετίζονται πάντα με τη μάθηση. Οι εκπαιδευτικοί σε προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας βοηθούν τους νέους να αναπτύξουν θετικές σχέσεις με τους ενήλικες και να συνεργαστούν με άλλους νέους έξω από το μάθημα. Το προφίλ των εκπαιδευτικών και το κίνητρο να εργαστούν στην εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την πρόσληψη διδασκόντων.

Η εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας απαιτεί οι εκπαιδευτικοί να είναι καινοτόμοι και ευέλικτοι. Θα πρέπει να διασφαλιστεί η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη του διδακτικού προσωπικού. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αξιοποιήσουν την εμπειρογνωμοσύνη των εξειδικευμένων υπηρεσιών/παρεμβάσεων εκτός και εντός του σχολικού περιβάλλοντος (π.χ. πρόσβαση σε ψυχολόγους). Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν αναγνώριση για την εργασία τους. Η σταθερότητα και η συνέχεια του διδακτικού προσωπικού είναι σημαντική για τους μαθητές.

Σχέσεις μεταξύ της εκπαίδευσης δεύτερης ευκαιρίας και της βασικής εκπαίδευσης: Η έρευνα δείχνει ότι τα προγράμματα δεύτερης ευκαιρίας είναι πιο επιτυχημένα όταν προσφέρουν μια πραγματική εναλλακτική λύση στο επίσημο σχολικό σύστημα. Η διατήρηση των δεσμών μεταξύ της παροχής δεύτερης ευκαιρίας και της γενικής εκπαίδευσης παραμένει σημαντική τόσο από την άποψη των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών. Από την άποψη των μαθητών, είναι σημαντικό οι μαθητές να μην απομονωθούν και να αποστασιοποιηθούν από την βασική εκπαίδευση. Από την άποψη των εκπαιδευτικών, η εξασφάλιση συνεργιών με τα παραδοσιακά σχολεία ή η συντοποθέτηση εντός του ίδιου κτιρίου προσφέρει ευκαιρίες για κοινό προσωπικό, κατάρτιση και αμοιβαία ανταλλαγή παιδαγωγικών εμπειριών και εμπειρογνωμοσύνης.

Οι εκπαιδευτικοί προτείνουν

Συγκρίνω την απόδοση των μαθητών σε διαφορετικά μαθήματα και εκπαιδευτικούς για να έχω μια συνολική εικόνα

Δημιουργώ ένα ευχάριστο, ασφαλές και δημιουργικό μαθησιακό περιβάλλον

Έχω στείλει ενημερωτικό υλικό σε γονείς και κηδεμόνες για την πρόωγη εγκατάλειψη του σχολείου. Παρακολουθώ για πρώιμα σημάδια απομάκρυνσης των μαθητών από το σχολείο

Το σχολείο διοργανώνει καμπάνιες ενημέρωσης για την πρόωγη σχολική εγκατάλειψη

Διοργάνωση ημερίδων εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού όπου οι ειδικοί καθοδηγούν τους μαθητές για τα ταλέντα και τις κλίσεις τους

Υπάρχει μόνιμη έκθεση Παραδοσιακών Τεχνών και Τεχνουργημάτων στον χώρο του σχολείου

Students visit craftsmen and traditional shops to evoke their interest for arts and crafts

Το σχολείο στοχεύει στη μείωση της μαθητικής διαρροής και της σχολικής εγκατάλειψης

Το σχολείο διοργανώνει επισκέψεις σε εκθέσεις και μουσεία πολιτισμού, λαϊκής παράδοσης και τεχνών

17. Βέλτιστες πρακτικές από τους εταίρους του σχεδίου

Πρόληψη

Έμφαση στην Προσχολική Εκπαίδευση και Φροντίδα (ECEC)

Συνεργασία με προσχολικές μονάδες.

Παρουσίαση και ανάλυση της σημασίας της Προσχολικής Εκπαίδευσης στους γονείς

Προφίλ των μαθητών

Ο εκπαιδευτικός της τάξης διατηρεί πληροφορίες για το οικογενειακό και κοινωνικό υπόβαθρο για κάθε μαθητή

Καταγραφή των επιτυχιών των μαθητών

Πληροφορίες από εκπαιδευτικούς προηγούμενων εντύπων

Συμπεριληπτική εκπαίδευση

Συμπερίληψη μαθητών από διαφορετικά υπόβαθρα

Παρουσίαση της σημασίας της διαφορετικότητας

Ανάδειξη και σεβασμός των διαφορών πολιτιστικών/κοινωνικών στοιχείων

Προσφορά εξωσχολικών δραστηριοτήτων

Διαφορετικά θέματα και ειδικότητες

Ενθάρρυνση μαθητών με χαμηλή σχολική απόδοση

Δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με τη σχολική μελέτη, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές

Διαφορετικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Συμμετοχή γονιών/ κηδεμόνων

Στενή συνεργασία για σχολικές εκδηλώσεις

Κοινωνικές εκδηλώσεις και δικτύωση των γονέων

Υποστήριξη προς τους γονείς

Παρουσίαση του εκπαιδευτικού συστήματος

Ενημέρωση τόσο των γονέων/κηδεμόνων όσο και των μαθητών για το εκπαιδευτικό σύστημα και τις εκπαιδευτικές επιλογές

Πληροφορίες για τη Γενική και την Επαγγελματική Εκπαίδευση

Εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός

Η σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης

Ίση υποστήριξη και σημασία για τη Γενική και την Επαγγελματική Εκπαίδευση

Ανάδειξη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Εργαστήρια εκπαίδευσης/κατάρτισης

Παρουσίαση των εργασιών των μαθητών

Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών

Επαγγελματική εκπαίδευση στην πρόωρη σχολική εγκατάλειψη
Συστάσεις και πολιτικές για τους ηγέτες των σχολείων

Χαρακτηριστικά της κοινωνίας

Στοιχεία της τοπικής κοινωνίας
Προσδιορισμός των ομάδων που κινδυνεύουν
Κοινωνικές υπηρεσίες για την υποστήριξη του σχολείου
Διατομεακή συνεργασία

Παρέμβαση

Γλωσσική υποστήριξη των μαθητών με διαφορετική μητρική γλώσσα

Διδασκαλία και επιπλέον μαθήματα γλώσσας
Υποστήριξη στις οικογένειες
Γλωσσικά μαθήματα για γονείς με κοινοτική υποστήριξη
Πολιτιστική έκθεση των χωρών προέλευσης στις χώρες υποδοχής

Παροχή ατομικής στήριξης

Εξατομικευμένη υποστήριξη για την αντιμετώπιση των αναγκών των μαθητών
Εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές για άτομα με χαμηλή σχολική επίδοση

Ολοκληρωμένη προσέγγιση του σχολείου

Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί
Ανάλυση δεδομένων για την πρόωρη εγκατάλειψη, τις στατιστικές ποιότητας και ποσότητας με σκοπό την έγκαιρη προειδοποίηση. Συνεργασία με τους γονείς

Στήριξη της οικογένειας

Υπηρεσίες και άλλες δομές εκτός σχολείου

Αντιστάθμιση

Εκπαιδευτικές διαδρομές δεύτερης ευκαιρίας
Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
Παρακολούθηση των μαθητών που έχουν εγκαταλείψει μέχρι να επανεισαχθούν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση
Διατομεακή συνεργασία (Απασχόληση, Νεολαία, Κοινωνικές Παροχές, Δικαιοσύνη, Υγεία)

Λίστα ελέγχου

Ερωτήσεις για τους εκπαιδευτικούς

Πόσες μέρες λείπει ο μαθητής;
Άρχισε ξαφνικά να κάνει απουσίες;
Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος, ένα συγκεκριμένο περιστατικό για την απουσία;
Υπάρχουν κάποιες χρονικές περίοδοι απουσίας;
Σε ποια μαθήματα, με ποιους εκπαιδευτικούς, ποιες ημέρες της εβδομάδας και ποιες ώρες της ημέρας απουσιάζει ο μαθητής;
Ποιες ενέργειες έχουν γίνει;
Πότε ενημερώθηκαν οι γονείς/κηδεμόνες;
Ποιος ήταν ο αντίκτυπος των ενεργειών;
Ποιοι είναι οι λόγοι για την απουσία του μαθητή;
— αποφυγή μαθημάτων, εκπαιδευτικών ή συμμαθητών
— λόγοι που σχετίζονται με την οικογένεια
— φυσική κατάσταση, ασθένεια, κόπωση
— άλλα
Μιλήστε στον μαθητή σχετικά με το τι δεν του αρέσει στο σχολικό περιβάλλον
Μιλήστε με τον μαθητή σχετικά με το τι του αρέσει στο σχολικό περιβάλλον
Πού είναι ο μαθητής αν όχι στο σχολείο;
Ο μαθητής δείχνει αποκλίνουσα ή εγκληματική συμπεριφορά;

Ερωτήσεις για τους γονείς

Πότε προσέξατε για πρώτη φορά την απουσία/ σκασιαρχείο του παιδιού σας;
Υπήρξαν αλλαγές ή συμβάντα στη ζωή σας πριν από την απουσία του παιδιού;
Ρωτήσατε το παιδί σας για τους λόγους απουσίας, και πώς ανταποκρίθηκε;
Πήρατε συμβουλές από τον εκπαιδευτικό γι' αυτό;
Το παιδί σας έχει δυσκολία στη μάθηση και στην σχολική εργασία;
Τι νομίζετε ότι δυσαρεστεί το παιδί σας στο σχολείο ή στην τάξη;
Το παιδί σας έχει πρόβλημα να σηκώνεται το πρωί;
Μήπως το παιδί σας πηγαίνει στο σχολείο μόνο του ή με άλλα παιδιά ή νέους;
Τι κάνει το παιδί σας αν δεν πάει σχολείο; Μένει στο σπίτι ή φεύγει το πρωί;
Έχετε προτάσεις σχετικά με το τι πρέπει να κάνουμε μαζί για να διασφαλίσουμε ότι το παιδί σας θα πηγαίνει τακτικά στο σχολείο;

Προειδοποιητικά σημάδια

Για τους εκπαιδευτικούς

- Ο μαθητής είναι ανήσυχος.
επιθετικός, με την τάση να θυμώνει λιγότερο δραστήριος
πολύ ήσυχος και σοβαρός.
θλιμμένος
μη επικοινωνιακός
- Ο μαθητής μερικές φορές ή συχνά έχει πονοκεφάλους
στομαχικά ή εντερικά προβλήματα
άλλες ασθένειες
- Ο μαθητής παραπονιέται για συμμαθητές
εκπαιδευτικούς
εξετάσεις, διαγωνίσματα
μαθήματά
άλλα σχολικά θέματα

Για τους γονείς

- Τα μέλη της οικογένειάς μας πάνε πολύ σπάνια με το παιδί στο σχολείο το πρωί
σπάνια στις ημέρες γονέων
σπάνια/ποτέ σε σχολικές εκδηλώσεις
- Το παιδί μου.
δεν έχει σταθερό χώρο εργασίας στο σπίτι
κάνει την σχολική εργασία χωρίς πρόγραμμα
συχνά έχει μια ακατάστατη σχολική τσάντα
- Το παιδί μου.
συχνά κοιμάται πολύ αργά.
σπάνια σηκώνεται στην ώρα του το πρωί
ξεχνάει αρκετά συχνά την σχολική εργασία
ξεχνάει βιβλία και τετράδια στο σχολείο
διαβάζει λιγότερο στο σπίτι
- Το παιδί μου
δεν έχει φίλους.
είναι μερικές φορές σαν απομονωμένος ή απορρίπτεται από άλλους
συχνά τσακώνεται
δεν συμμετέχει σε ομάδες

18. Οι ιδέες μας

Στο σχολείο

Συλλογή **στατιστικών στοιχείων**, για να συγκριθούν ανώνυμα. Αξιολόγηση των στοιχείων σε ανώτερο, περιφερειακό, νομαρχιακό, τοπικό και σχολικό επίπεδο. **Σύγκριση του σχολείου με άλλα περιφερειακά σχολεία. Σύγκριση μαθητών στο ίδιο σχολείο. Σύγκριση μαθητών σε κοντινά σχολεία**

Στατιστικές για τις τοπικές τέχνες και παραδόσεις στην περιοχή

Συστήματα **έγκαιρης προειδοποίησης** για μαθητές που κινδυνεύουν. Εικασίες για μαθητές που κινδυνεύουν, τάξη ανά τάξη, από δάσκαλο σε δάσκαλο

Θετικό και υποστηρικτικό σχολικό κλίμα. Έμφαση τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία

Μαθησιακά περιβάλλοντα που είναι φιλόξενα, ανοιχτά, ασφαλή και φιλικά

Εργαστήρια με **τοπικούς καλλιτέχνες και τεχνίτες** για την προώθηση των τεχνών και των παραδοσιακών επαγγελμάτων

Εξωσχολικές δραστηριότητες για την ανάδειξη του πολιτισμού. Εκδρομές, εργαστήρια και εκθέσεις για την παρουσίαση της κληρονομιάς και της παράδοσης.

Καλλιέργεια της **επιθυμίας για μάθηση και της αξίας της εκπαίδευσης**

Οι μαθητές αισθάνονται μέλη μιας κοινότητας

Οι μαθητές αισθάνονται ότι **είναι κατανοητές οι ανάγκες τους** και λαμβάνουν φροντίδα και βοήθεια σε διάφορες καταστάσεις της ζωής

Ένταξη των παραδοσιακών τεχνών στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών

Στενή σχέση δασκάλου-μαθητή

Συμμετοχή των γονέων

Οι γονείς, ως κύριοι διαμορφωτές της προσωπικότητας των παιδιών τους, μπορούν να εντοπίσουν πρώιμα σημάδια αδιαφορίας, ακαδημαϊκές δυσκολίες ή προβλήματα που μπορεί να οδηγήσουν σε πρόωρη εγκατάλειψη

Αύξηση της **ευαισθητοποίησης των γονέων** σχετικά με την πρόωρη εγκατάλειψη

Γονείς/Κηδεμόνες και **οικογενειακή συμμετοχή στο σχολείο**. Η παλαιότερη γενιά μπορεί να υποστηρίξει παρουσιάσεις και εκδηλώσεις σχετικά με τις τέχνες και την παράδοση

Καθοδήγηση των μαθητών και των οικογενειών τους για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ακαδημαϊκών, κοινωνικών ή προσωπικών δυσκολιών

Ενίσχυση των **εξατομικευμένων προσεγγίσεων** μάθησης στους μαθητές που δι-ατρέχουν κίνδυνο

Φροντίδα για **ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων**, προσαρμογή της πολιτι-κής σε εκείνους που αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα

Δίκτυο με τοπικούς καλλιτέχνες και τεχνίτες, επαγγελματικές σχολές, εμπορικά επιμελητήρια, δήμους και επαγγελματικές ενώσεις για να παρουσιάσουν τέχνες και παραδόσεις που μπορούν να εμπνεύσουν τους μαθητές. Εργαστήρια στα σχολεία

Εθνικό/ περιφερειακό επίπεδο

Ορισμός των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Προσοχή όχι μόνο για όσους δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, αλλά και για όσους εγκαταλείπουν τη σχολική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους ή για εκείνους που παρουσιάζουν σημάδια απουσίας. Δημιουργία επίσημης επικοινωνίας με όσους εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο για να παρακολουθείται η πορεία τους

Παρουσίαση των τεχνών και της χειροτεχνίας σε μαθητές προσχολικού επιπέδου

Συλλογή στατιστικών δεδομένων. Σύγκριση των περιφερειών σε συνδυασμό με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες

Τα μέτρα πρόληψης, πιο εύκολα αντιμετωπίζουν την μαθητική διαρροή στην αρχή. Προσδιορισμός και περιγραφή της σχολικής κοινότητας σε σχέση με την πρόωρη εγκατάλειψη. Ευαισθητοποίηση, ποια είναι η θέση του σχολείου;

Συνεργασία με τοπικούς συλλόγους, εμπορικά επιμελητήρια, τεχνίτες, ιδρύματα επαγγελματικής ή δια βίου μάθησης για την παρουσίαση των παραδοσιακών τεχνών και της χειροτεχνίας ως μίας προοπτικής σταδιοδρομίας. Εκστρατεία ενημέρωσης τόσο των γονέων/κηδεμόνων όσο και των μαθητών

Μια ολοκληρωμένη κοινοτική προσέγγιση με βάση την περιοχή. Δικτύωση μεταξύ σχολείων και εξωτερικών φορέων.

Οριζόντιος και κάθετος συντονισμός μεταξύ διαφόρων φορέων

Ενημέρωση των νέων εκπαιδευτικών για την πολιτιστική κληρονομιά και παροχή εκπαιδευτικού υλικού για ένταξη στα σχολικά μαθήματα

Η πρόωρη σχολική εγκατάλειψη είναι ένα σύνθετο φαινόμενο και δεν επηρεάζεται μόνο από την εκπαιδευτικό επίπεδο που εμφανίζεται. Επομένως, πρέπει να υπάρχει ένας συνδυασμός προληπτικών, παρεμβατικών και αντισταθμιστικών μέτρων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Από την προσχολική εκπαίδευση, η σημασία της εκπαίδευσης θα πρέπει να σηματοδοτείται τόσο στους γονείς όσο και στους μαθητές. Παρακολούθηση της ακαδημαϊκής, προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Κατάρτιση των εκπαιδευτικών, τόσο στο Πανεπιστήμιο όσο και για τις τοπικές συνθήκες στην περιοχή εργασίας τους

Συνέργειες με ΜΚΟ που προσφέρουν μη επίσημη κατάρτιση σε παραδοσιακές τέχνες και επαγγέλματα. Έμφαση στο γεγονός ότι δεν απαιτείται υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση

Ενσωμάτωση των απόψεων άλλων ενδιαφερομένων, όπως περιθωριοποιημένοι γονείς, εκπαιδευόμενοι, κοινότητες μεταναστών και ΜΚΟ

Προτάσεις σχετικά με μέτρα **στήριξης του πολιτισμού**

Ζώνες προτεραιότητας για την εκπαίδευση σε μόνη βάση και όχι μόνο μετά την καταγραφή πρόωρης εγκατάλειψης

Υποστήριξη εκπαιδευτικών, ενδοσχολικές υποστηρικτικές παρεμβάσεις, γλωσσική υποστήριξη παιδιών με διαφορετική μητρική γλώσσα (μεγαλύτερο ποσοστό μαθητικής διαρροής).

Συνεργασία διαφορετικών επαγγελματιών στα σχολεία (διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικοί, ειδικοί προσανατολισμού, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικοί σε θέματα ομιλίας και γλώσσας)

Οικονομική στήριξη των οικογενειών για την ενίσχυση της ευημερίας και της εκπαίδευσης των παιδιών τους

Προσπάθειες **διαφοροποίησης της κοινωνικής σύνθεσης των σχολείων σε μειονεκτικές περιοχές**, διαχωρισμός του μειονοτικού σχολικού πληθυσμού

Επαγγελματική εκπαίδευση υψηλού επιπέδου

Ειδικεύσεις που ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες της αγοράς για εύκολη απασχόληση

Ευέλικτες **εκπαιδευτικές διαδρομές** μεταξύ τυπικής, άτυπης και μη τυπικής εκπαίδευσης

Επαγγελματικός προσανατολισμός για μαθητές μαζί με εκδηλώσεις σταδιοδρομίας και παρουσιάσεις για τον κόσμο της εργασίας.

Αναγνώριση και επικύρωση της προηγούμενης μάθησης ή της εργασιακής εμπειρίας που αποκτήθηκε στην μη τυπική και άτυπη μάθηση.

Υποστήριξη των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο με επανένταξη στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Τέχνες και παράδοση ως επάγγελμα με την υποστήριξη των επιχειρηματιών από τοπικούς φορείς

Προτάσεις για τον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών τεχνών και της χειροτεχνίας, νέες προοπτικές για την παράδοση

Ένταξη των παραδοσιακών τεχνών στις επαγγελματικές ειδικότητες Έμφαση στις τοπικές παραδόσεις ως εύκολη απασχόληση χωρίς να χρειάζονται ακαδημαϊκά προσόντα. Δυνατότητα μαθητείας σε τοπικούς βιοτέχνες και απόκτηση εμπειρίας μέσω της πρακτικής άσκησης

Τέχνες και παραδοσιακά επαγγέλματα ως εναλλακτική λύση για εκείνους που εισέρχονται ξανά στην

Προώθηση παραδοσιακών τεχνών, προβολή επιτυχημένων επιχειρηματικών ιστοριών

Οικονομική ενίσχυση για όσους ξεκινούν τις παραδοσιακές τέχνες ως επάγγελμα

Πηγές

Education and Training. Monitor 2018. Country analysis

European Commission/EACEA/Eurydice/Cedefop, 2014. Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe – 2019: Overview of major reforms since 2015. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurydice National Education Systems

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en

Assessment of the Implementation of the 2011 Council Recommendation on Policies to Reduce Early School Leaving

Final report: July 2019. Request for Services EAC/21/2017

Reducing early school leaving: Key messages and policy support Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving
November 2013

“Rediscovering the Lost Crafts”

PART A: Early Leaving from education and Training (ELET)

1. Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου
2. Γυμνάσιο Γενναδίου Ρόδου
3. V.E.M. srls, Italy

